

РЕШЕНИЕ

№ 249

гр. Пазарджик, 03.07.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ОКРЪЖЕН СЪД – ПАЗАРДЖИК, II ГРАЖДАНСКИ СЪСТАВ, в
публично заседание на осми юни през две хиляди двадесет и трета година в
следния състав:

Председател: Минка П. Трънджиева

Членове: Красимир Г. Ненчев
Албена Г. Палова

при участието на секретаря Константина Д. Рядкова
като разгледа докладваното от Албена Г. Палова Въззивно гражданско дело
№ 20235200500111 по описа за 2023 година

Производството е по реда на чл.258 и сл. от ГПК. С решение № 155/16.06.2022 г., постановено по гр.д. № 20215210100362 по описа за 2021 година В.т районен съд е осъдил на осн. чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД Райфайзенбанк България ЕАД, ЕИК: 831558413, със седалище и адрес на управление гр. С., бул. „Н.В.“ № 55, да заплати на Н. Л. Л., ЕГН: *****, с адрес гр. П., ж.к. „Т.“, бл. 286, вх. „Б“, ет. 1, ап. 2, сумата от общо 1 190,95 евро, от които 397,14 евро - главница, 269,77 евро - наказателна лихва, 24,04 евро - наказателна надбавка, 490 евро - такса за усвояване на кредит и 10,00 евро - такса за разглеждане на документи, дадени без основания по Договор за потребителски кредит от 20.04.2011г., ведно със законна лихва от 08.03.2021г., до окончателното плащане, като е отхвърлил иска за разликата над сумата от 1 190,95 евро, до претендираната сума от общо 11 028,81 евро, като неоснователен.

Осъдил е Райфайзенбанк България ЕАД, ЕИК: 831558413, със седалище и адрес на управление гр. С., бул. „Н.В.“ № 55, да заплати на Н. Л. Л., ЕГН: *****, с адрес гр. П., ж.к. „Т.“, бл. 286, вх. „Б“, ет. 1, ап. 2, разноси по гр. д. 362/2021г. на Районен съд В. за държавна такса в размер на 104,47 лв. и съдебно-икономическа експертиза, в размер на 76,33 лв. или общо 180,80 лв.

Осъдил е на осн. чл. 38, ал. 2 ЗА, Райфайзенбанк България ЕАД, ЕИК: 831558413, със седалище и адрес на управление гр. С., бул. „Н.В.“ № 55, да заплати на младши адвокат Б. В. Б.-АК В., със съдебен адрес гр. В., ж.к. „К.Б.“, бл. 22, вх. В, ет. 5, ап. 59, разноски за правна защита и съдействие в размер на общо 1 121,23 лв.

Осъдил е на осн. чл. 78, ал. 8 ГПК, във вр. чл. 25, ал. 1 от Наредба за заплащане на правната помощ, Н. Л. Л., ЕГН: *****, с адрес гр. П., ж.к. „Т.“, бл. 286, вх. „Б“, ет. 1, ап. 2, да заплати на Райфайзенбанк България ЕАД, ЕИК: 831558413, със седалище и адрес на управление гр. С., бул. „Н.В.“ № 55, разноски за процесуално представителство от юрисконсулт, в размер на 150,00 лв.

Против така постановеното решение в законния срок пред Пазарджишкия окръжен съд са постъпили въззивни жалби и от двете страни с изложени в тях оплаквания за незаконосъобразност.

Жалбоподателят-ищец обжалва решението в отхвърлителната му част като твърди, че въпреки установената нищожност на отделни клаузи, съдът е преценил, че както договорът за кредит, така и анексите към него не са изцяло нищожни. Това становище не можело да бъде споделено, тъй като на първо място първоинстанционният съд изобщо не бил обсъдил твърдяната нищожност на процесния договор за кредит на основание чл.22 от ЗПК поради нарушаване на императивното правило на чл.11. ал.1. т.9 от ЗПК. Жалбоподателят твърди, че за да е действителен договора за кредит и да отговаря на цитираната императивната правна норма, е необходимо всички посочени условия кумулативно да са налице, а от събраните по делото доказателства било безспорно установено, че част от тези условия не са изпълнени. По-конкретно било установено, че един от компонентите, формиращи променливия компонент по договорната лихва - „стойността на банковия ресурс - СБР“ EURIBOR има различни стойности - седмични и месечни, като нямало никаква пречка по процесния договор да бъде прилагана която и да било от тези стойности. Същевременно в процесния договор за кредит банката - търговец не била посочила коя стойност на EURIBOR ще използва и за потребителя нямало яснота в целия период на обслужване на кредита коя точно стойност на EURIBOR е прилагана. Това от своя страна водело до неспазване на изискването на чл.11, ал.1, т.9 от ЗПК. Чл.11, ал.1, т.9 от ЗПК изрично предвиждал да бъде посочен „референтният лихвен процент“, а в случая такова посочване липсвало. Това на свой ред водело до нищожност на клаузата за възнаградителна лихва поради нейната неравноправност на основание чл.143, т.13 от ЗЗП in fine - тъй като начинът, по който се формира „стойността на банковия ресурс“ без посочване на конкретна стойност на EURIBOR давал изключителното право на банката -

търговец да тълкува клаузите на договора, респективно да прилага която и да било стойност на EURIBOR по своя субективна преценка и липса на обективни критерии затова. Не били посочени също така периодите, условията и процедурите за промяна на лихвения процент.

От приетото допълнително заключение по допуснатата ССЕ било установено, че в договора са посочени само и единствено компонентите, които са включени във формирането на „стойността на банковия ресурс“, както и че в договора липсва какъвто и да било алгоритъм как тези компоненти се съотнасят един спрямо друг, за да формират този СБР, каква е тяхната относителна тежест и дали промяната им води до повишаване или намаляване на „стойността на банковия ресурс“. В случая банката си била запазила правото едностранно да променя лихвата в частта СБР без да е ясно като какви са предпоставките за промяна, като липсвала и методиката за изчисляване на съответната лихва. Цитират се множество решения на ВКС в тази връзка.

Жалбоподателят твърди, че не било спазено и изискването на чл.11. ал.1. т.10 от ЗПК, която предвиждала нищожност на договора за кредит, когато не са посочени годишният процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на годишния процент на разходите по определения в приложение № I начин.

Годишният процент на разходите следвало да включва всички разходи на кредитната институция по отпускане и управление на кредита, както и възнаградителната лихва и се изчислява по специална формула. Спазването на това изчисление давало информация на потребителя как е образуван размерът на ГПР и общо дължимата сума по договора. В процесния договор тези условия не били посочени и едва от заключението на вещото лице било установено какво точно е включено в посочения по договора ГПР. Макар и процентното съдържание на ГПР по заключението и по процесния договор да съвпадат, тази информация липсвала в договора. Отделно в него изобщо не било посочено какви допускания са използвани при изчисляване на ГПР по определения в Приложение №1 към ЗПК начин. Поради всичко това жалбоподателят счита, че

процесният договор е нищожен на основание чл.22 ЗПК. Поради това потребителят следвало да върне само чистата стойност на кредита на основание чл.23 от ЗПК, но реално бил надплатил повече от дължимото и на основание чл.55, ал.1, предл.1 от ЗЗД то следвало да му бъде възстановено.

Поддържал е също, че нищожността на процесния договор за кредит

влечал и нищожност на анексите към него. Дори обаче това да не било така, анексите били нищожни и на самостоятелно основание, което първоинстанционният съд не бил обсъдил. Той бил достигнал до извод за нищожност на редица клаузи от договора за кредит поради тяхната неравноправност или поради противоречие с императивните правни норми на ЗПК, сред които клаузата на чл.4.1.1, предвиждаща право на Комитета по управление на активите и пасивите да определя стойността на банковия ресурс, клаузата на чл.4.2 от договора, според която банката информира кредитополучателя за промяната на СБР, клаузата на чл.4.6.от договора за кредит, предвиждаща задължение на кредитополучателя да заплащана наказателна лихва в размер на 18.95%, клаузата на чл.4.5 от договора предвиждаща заплащането еднократно на комисионна в размер на 2.45% за усвояване на кредита. Отделно от това съдът бил достигнал до извод и за нищожност на извършената с анекс № 1 от договора за кредит капитализация на изтекли лихви към главница и последващото им олихвяване с договорна лихва.

Във връзка с тези изводи на районния съд анексите били нищожни на основание чл.366 от ЗЗД, тъй като представлявали спогодби върху непозволен договор поради факта, че задълженията на кредитополучателят били определени въз основа на неравноправни клаузи и задължението му било в различен размер от действителния. Жалбоподателят се позовава на трайна и непротиворечива практика на ВКС, според която допълнително споразумение, представляващо спогодба, имаща за предмет предоговаряне на кредит, в което задълженията на кредитополучателя са определени въз основа на неравноправни клаузи на първоначалния договор, е нищожно на основание чл.366 от ЗЗД.

От събраните в първоинстанционното производство доказателства било установено, че ищецът е заплатил по процесния договор за кредит сумата от 31028.81 евро. В тази връзка следвало да се приеме, че сумите, които са платени за лихви и такси, следвало да бъдат отнесени за погасяване на чистата стойност на кредита - първоначално изтеглената главница в размер на 20 000.00 евро. Едва след пълното погасяване на тази сума според жалбоподателя-ищец е започнало надплащането на суми. Видно от представените по делото писмени доказателства - извлечения за извършените плащания, както и от заключенията на вещото лице, безспорно се установявало, че претендираната сума в размер на 11 028.81 евро не е погасена по давност и следвало да бъде възстановена като дадена без правно основание.

Дори да се приемело, че единствено анексите са нищожни, жалбоподателят отново щял да е заплатил повече от реално дължимото, тъй

като съобразно първоначално сключения договор и изготвения погасителен план общата дължима сума възлизала на 27 570.68 евро или заплатеното в повече било в размер на 3 458.13 евро. Реално тази сума била по-голяма, тъй като през целия период на действие на договора банката е намалявала СБР, респективно възнаградителната лихва, следователно са били дължими по-малки суми за лихви, а оттук следвало, че са заплатени повече суми без правно основание.

Следва да се има предвид и практиката на СЕС относно установяването на различен начален момент от установения от вътрешното право за погасяване на вземане на потребител по договор за банков кредит основаващо, се на неравноправни клаузи. Цитира решения на СЕС. Искането е решението на районния съд да бъде отменено в обжалваната му част, вместо което да бъде постановено ново, с което предявеният иск да бъде уважен изцяло с присъждане на разноските.

В жалбата на Райфайзенбанк България ЕАД, /с ново наименование „Кей Би Си Банк България“ ЕАД/ се твърди, че изводът на съда, че процесиите клаузи от договора за кредит, касаещи възнаграждението на кредитодателя и възможността за едностранна промяна на първоначално договорения размер на лихвения процент, не са индивидуално уговорени, че били изготвени предварително от банката - ответник и ищецът не е имал възможност да влияе върху тяхното съдържание, не може да бъде споделен. По време на сключване на договора за кредит действали Условия по кредитни продукти на физически лица, в които били заложени основните параметри на договора, поради което Банката не можела да даде на ищеца предварително изготвен договор, който не с подлежал на договаряне и обсъждане, доколкото не би могла едностранно да определи точно какъв ще е размерът на кредита, за какво ще се ползва финансирането /цел на кредита/, погасителният му срок, от какви източници на доходи и по какъв начин ще се обслужват задълженията по кредита /дали ще се внасят на каса, ще се удържат от сметка на кредитополучателя и пр./, на какви погасителни вноски, дали ще има гратисен период или не, откъдето пък зависи и надбавката в лихвения процент, какво ще бъде обезпечението и т.н., които клаузи като основен предмет на договора били индивидуално уговорени. Съответно, уговореният лихвен процент и конкретно непроменливата в него част - надбавката, били индивидуално договорени между двете страни. Поради обективния характер на СБР според Банката би било неравно третиране на клиенти да се договаря индивидуален СБР. Индивидуалният риск бил оценен в твърдия компонент - надбавката. А с уговорената при тези условия лихва била пряко обвързана и уговорката за правото на банката да промени лихвата при промяна на пазарните условия на компонента СБР. Доказателство за индивидуалния характер на

договореностите между страните бил и фактът на подписаните Анекс № 1/10.09.2012 г. и Анекс N22/02.12.2013 г.

Условията по кредитни продукти не били част от договора за кредит, анексите към него и подписаните погасителни планове, тъй като в нито един от подписаните от кредитополучателни документи не се реферирало към Условията по кредитни продукти на физически лица, а това било тока поради факта, че това не са общи условия и същите не се прилагат към индивидуално сключените договори за кредит с потребители. Условията по кредитни продукти на физически лица се публикували на сайта на банката, подлежащи на изменение от банката и представлявали общ информационен бюлетин, предоставящ обща информация за кредитните продукти на банката за физически лица - потребителски, жилищни кредити, овърдрафти, общи изисквания към кредитополучателите, видове обезпечения, събирани от Банката такси и комисионни. Тези параметри били за обща информация на потребителите, така че те да могат съобразно своите нужди да преценят кой продукт на Банката би бил по-подходящ за тях. Това не били общи условия и не се прилагали към индивидуалните договори за кредит, сключени с конкретни клиенти - физически лица. За тях се прилагали уговорените в конкретния договор лихва, размер на кредита, цел, срок на погасяване, обезпечение и други. Не можело да се сподели изводът на съда, че наличието на сайта на Банката на тази обща информация, която не представлявала предварително зададени условия и параметри, е основание да се приеме, че съществените елементи на процесния договор не са индивидуално уговорени.

В чл.4.1. на договора за кредит били посочени факторите, които налагали евентуалното изменение на променливата компонента на лихвения процент (СБР). Тези фактори били изцяло обективни пазарни условия и тяхната динамика не зависела от волята и субективната преценка на кредитора. Изменението на лихвения процент било обвързано с конкретни обективни показатели, поради което можело да се приеме, че кредитополучателят е получил предварително достатъчно конкретна информация за начина, по който банката може едностранно да промени цената на предоставената финансова услуга. Допълнителен аргумент в тази насока било и обстоятелството, че кредитополучателят бил получил преддоговорната информация, изискуема по закон, което било писмено потвърдено с подписването на договора (чл.12.2). Методологията за образуване на БЛП - конкретната формула, по която се изчислява СБР, била публикувана на интернет сайта на банката, като към датата на подписване на процесния договор за кредит нямало законово изискване методологията да се посочва в съдържанието на договора за кредит. Изискването методиката за изчисляване на референтния лихвен процент да е част от съдържанието на

договора било въведено със ЗИДЗПК, в сила от 23.07.2014 год., с въвеждането на т.9а, алинея първа от чл.11 ЗПК. Тази законова разпоредба действала занапред и не се прилагала към сключени преди влизането в сила на ЗИДЗПК договори за кредит.

Към датата на сключване на процесния договор според жалбоподателя-ответник е действала редакцията на чл.33а от ЗПК, приета с ДВ, бр 58 от 2010 г., в сила от 30.08.2010 г., според която кредиторът е длъжен да публикува на сайта си използваната от него методология за определяне на референтния лихвен процент. Методологията, която Банката е използвала за определяне на референтния лихвен процент, била публикувана на сайта на Банката. Едва с ДВ бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г., се въвеждало изискването методологията да се посочва в договора за кредит (чл.33а ал.3 от ЗПК). Следователно, неправилен бил изводът на районния съд, че публикуването на методологията за определяне на СБР в евро на сайта на Банката е ирелевантно обстоятелство, след като същата не е част от съдържанието на договора за кредит, както и че непосочването на конкретна формула, по която се изчислява СБР в евро в договора за кредит прави клаузата за едностранна промяна на базовия лихвен процент неравноправна и като такава - нищожна. Този извод не се подкрепял от действащата към момента на сключване на процесния договор редакция на чл.33а от ЗПК, респективно първоинстанционният съд неправилно бил приложил към процесното правоотношение материален закон, който не е бил в сила към датата на сключването на договора за кредит - 20.04.2011 год. - и който нямал обратно действие и не се прилагал за заварени случаи. Изброените в чл.4.1. критерии, които в своята съвкупност оказвали влияние върху размер на СБР в евро, представлявали обективни пазарни обстоятелства, които били извън контрола на доставчика на услугата. Посочването на критериите, които влияят върху стойността на СБР за евро в договора за кредит (чл.4.1.), дефинирането на базовия лихвен процент (чл.4), предоставянето на възможност на кредитополучателя да прекрати договора като погаси предсрочно и в пълен размер кредита при увеличение на СБР, получаването на преддоговорна информация, потвърдено от ищеца с подписването на договора за банков кредит, били все обстоятелства, които обосновавали извода, че между страните е постигнато съгласие за формирането на възнаграждението на кредитодателя, че е налице равнопоставеност между страните по договора, както и че интересите на потребителя са в достатъчна степен защитени и гарантирани.

В настоящия случай, макар съдът да бил обявил за неравноправна клаузата, даваща право на банката едностранно да изменя стойността на СБР в евро при промяна на критериите в чл.4.1. от договора, е признал, че от

недействителността на клаузата потребителят не е бил ощетен с оглед на обстоятелството, че лихвата последователно е намалявала. Ако клаузата на чл.4.1 за едностранна промяна на СБР в евро е нищожна, то тогава според жалбоподателя следвало да се счита, че същата не е част от договорното съдържание и лихвеният процент за целия срок на договора за кредит е останал непроменен, в размер на 8.95% (СБР за евро в размер на 5.9% плюс 3 .05 пункта надбавка). Следователно, кредитополучателят е следвало да изплати на Банката общо 34 427.06 евро, от които главница - 20 601.17 евро , договорна лихва от 13 242.96 евро и 582.93 евро отложени лихви, съгласно приетото допълнително експертно заключение по делото, а вместо това кредитополучателят е платил обща сума в размер на 31 028.81 евро, от които 12 409.54 евро платена редовна главница, 7 987.60 евро платена просрочена главница, 1 568.82 евро платена редовна лихва, 7666.73 евро платена просрочена лихва, 340.25 евро - наказателна лихва, 555.87 евро отложени лихви, 10 евро - такса за разглеждане на документи и 490 евро платена такса за усвояване на кредита, т.е. платената от кредитополучателя главница възлиза на 20 397.14 евро, а не 20 601.17 евро, колкото следвало да плати ищецът, ако клаузата за едностранна промяна на СБР в евро е нищожна и не поражда правно действие между страните. Според жалбоподателя неравноправността на клаузата не зависи от крайния резултат от прилагането ѝ - дали потребителят в крайна сметка е бил ощетен или не от едностранната промяна на лихвата по договора, а следвало да се определя при наличие на законно определени кумулативни предпоставки към датата на сключването на договора за кредит. Ако чл.4.1. от договора за кредит е нищожен, той не е част от договора за кредит и не следвало да се приема, че СБР за евро е намалявал за срока на действие на договора, а че лихвата е уговорена с фиксиран размер от 8.95% за целия срок на договора, респ. кредитополучателят следвало да бъде осъден да заплати разликата между приложимия лихвен процент от 8.95% и намалените от банката стойности на СБР в евро, още повече че такова искане било направено от ответната страна по делото с предявяването на насрещния осъдителен иск. С оглед на обстоятелството, че сключените два анекса към договора съдържали аналогична клауза за едностранна промяна на базовия лихвен процент по кредита от Банката, на същите основания (липса на посочена методология) съдът бил приел, че тези клаузи са нищожни. Следователно, намаляването на СБР в евро във втория сключен Анекс от 02.12.2013 год. според жалбоподателя не би следвало да се взема предвид, като приложимата към договора лихва следвало да се приеме за непроменена в размер от 8.95% (а не 8.25% - СБР в евро в размер на 5.2% и надбавка в размер на 3.05 пункта). Поради това не можело да се приеме, че Банката дължи възстановяване на сума в размер на 397.14 евро, която представлявала увеличена от Банката

главница. Съдът не бил отчел, че по кредита имало допуснати просрочия за плащане на главницата от страна на ищеца, поради което се явявала и тази разлика между първоначално уговореният размер на главницата от 20 0000 евро и платеният такъв - 20 397.14 евро.

Първоинстанционният съд бил приел, че клаузата по чл.4.6. от договора за кредит, респ. и на аналогичните клаузи, предвиждащи неустойка за забава в сключените към договора анекси, е недействителна, т.к. противоречала на чл.33 ал.2 от ЗПК. В допълнение съдът считал, че в този случай не следвало да се взема предвид законната лихва за забава, защото това би представлявало недопустимо изменение на договора от страна на съда. Според жалбоподателя клаузата на чл.4.6. от договора и аналогичните такива в двата анекса представлявали уговорка между страните за дължимост на неустойка за забава, в случай че кредитополучателят и/или съдлъжникът не погасяват в срок паричните си задължения. В случай че клаузата за неустойка е нищожна поради противоречие със закона - чл.33 ал.2 от ЗПК във връзка с чл.26 ал.1 предл. първо от ЗЗД, се прилагала императивната законова норма на чл.33 ал.2 от ЗПК и се дължала законната лихва за забава. Прилагането на императивно законово правило не представлява недопустимо изменение в съдържанието на договора за кредит от страна на съда. Нищожната клауза се замествала по право от повелителните разпоредби на закона (чл.26 ал.4 от ЗЗД) и не било вярно становището, че чл.26 ал.4 от ЗЗД не се прилагал, защото това би съставлявало едностранно изменение на съдържанието на договора от съда. В този случай съдът не създавал уговорка/клауза в договора едностранно по своя инициатива, не допълвал съдържанието на договора, а прилагал императивна правна норма. Следователно, считайки тези клаузи от процесния договор и анексите към него за нищожни, съдът не можел изобщо да отхвърли заплащането на обезщетение за забава, а бил длъжен да приложи правилото на чл.33 ал.2 от ЗПК и да присъди на ищеца само разликата между уговорената между страните неустойка за забава и дължимата законна лихва за забава, а не да присъжда в полза на ищеца целия размер на платената по договора наказателна лихва.

В обжалваното решение било прието, че клаузата на чл.4.5 от договора за кредит, предвиждаща заплащането на еднократна комисионна в размер на 2.45%, била нищожна, защото противоречала на чл.10а, ал.2 от ЗПК, която законова разпоредба забранявала събиране от кредитодателя на такси и комисионни за усвояване на кредита и се прилагала за процесния договор за кредит, сключен преди влизането в сила на чл.10а поради обратното действие на ЗИДЗПК, предвидено в параграф 13 от последния. Според жалбоподателя изводите на съда в тази част противоречали на материалния закон. Съгласно параграф 13 от ЗИДЗПК, в сила от 23.07.2014 год. „Разпоредбите на този

закон не се прилагат за договорите за кредит, сключени преди датата на влизането му в сила, освен по отношение на такси, обезщетения и неустойки по §9, т.3 от този закон“. Видно от текста на параграф 13, обратно действие било придадено единствено на таксите, обезщетенията и неустойките, предвидени в параграф 9 т.3 от ЗИДЗПК. Параграф 9 т.3 от ЗИДЗПК предвиждал, че се създава ал.8 на чл.32 от ЗПК, съгласно която „Кредиторът няма право на обезщетение или неустойка при предсрочно погасяване на договор за кредит по чл.4, ал. 1 т.2 и 3, когато кредитът е погасен след изплащане на 12 месечни погасителни вноски от усвояването му. Извън този случай кредиторът има право на справедливо и обективно обосновано обезщетение за евентуалните разходи, които са пряко свързани с предсрочното погасяване на кредита, в размер до 1 на сто от предсрочно погасената сума по кредита“. Следователно ЗИДЗПК в сила от 23.07.2014 год. придавал обратно действие единствено на разпоредбата, забраняваща събирането на такси, обезщетения и неустойки при предсрочно погасяване на кредита, осъществено след изплащане на 12 месечни, погасителни вноски от погасяването, но не и на чл.10а, който въвеждал забрана за събиране на такси и комисионни, свързани с усвояването и управлението на кредита. Чл.10а от ЗПК не се прилагал с обратно действие за заварени договори, а действал само за в бъдеще (ex nunc). Приемайки точно обратното, първоинстанционният съд бил приложил неправилно материалния закон към спорното правоотношение, в следствие на което направил неверен извод, че чл.4.5. от договора за кредит бил нищожен, респ. че кредиторът дължи възстановяване на събраната еднократно комисионна в размер на 2.45 % от кредита. Тази клауза била породила своето правно действие между страните по договора, респ. ищецът е платил на валидно основание и сумите, представляващи еднократна такса за разглеждане на документи в размер на 10 евро и еднократна комисионна в размер на 2.45% (490 евро) не подлежали на възстановяване от страна на Банката.

В отговора на исковата молба пред първоинстанционния съд Банката своевременно била релевирала възражение за погасителна давност, като посочила, че ищцовата претенция в размер на 11 028.81 евро включва, съгласно твърдението на ищеца, суми за главница, редовна лихва, просрочена редовна лихва, наказателна лихва и такси, като периодите, за които твърди ищецът, че били дължими сумите, не били посочени конкретно в петитума на исковата молба, а най-общо - от датата на сключване на договора за кредит (20.04.2011 г.) до предсрочното му погасяване (13.01.2021 г.), което препятствало упражняването на правото на възражение на Банката поради неуточнеността на исковата претенция. До съда била отправена молба ищецът да уточни претендираните на различни основания (главница, лихви, такси)

суми като посочи конкретно периодите, когато са платени, за да може да упражни правото си на възражение за погасителна давност. Тази молба не била уважена от съда, респективно петитумът на исковата молба не бил уточнен, като не станало ясно кога в периода 20.04.2011 год. - 13.01.2021 год. били плащани суми за главница, редовна лихва, наказателна лихва за забава и пр. Вместо да посочи конкретни дати, на които ищецът твърдял, че е платил недължимо суми за главница, лихви и пр., така че ответникът да може да упражни съответно право на възражение за погасителна давност, което за всяка сума течала от датата на плащането ѝ, бил посочен общ период, в част от който например не била плащана главница, поради ползване на гратисен период, договорен с анекс към договора за кредит. Посочвайки целия размер на ищцовата претенция, включваща различни по основание вземания (за главница, лихви, такси и пр.). очевидно възражението на Банката за изтекла погасителна давност се отнасяло не само за част от вземанията за главница и лихви, но и за другите по вид вземания, включени в претенцията на ищеца. След като съдът не бил уважил претенцията на Банката за конкретизиране петитума на исковата молба, направеното с отговора на исковата молба възражение за погасителна давност било повторено в първото по делото заседание, както и обстоятелството, че същото касае всичко платено от ищеца преди 08.03.2016 год. - 15 години преди датата на подаване на исковото молба, в това число еднократната такса за обработка в размер на 10 евро, както и еднократната комисионна в размер на 2.45% от размера на кредита, платени на 20.04.2011 год.

Досежно изводите на съда, касаещи сключените към договора за кредит два анекса, жалбоподателят твърди, че основният предмет на двата анекса е реструктурирането на кредита, предвид невъзможността на ищеца да погасява в срок съгласно първоначално уговорения погасителен план към договора за кредит. Ищецът е инициирал процес по реструктуриране, защото не е бил в състояние да посреща задълженията си по договора за кредит съгласно първоначално уговореното. Нямало пречка да се признаят и несъществуващи задължения, стига волята на лицето, което ги признава и поема, да не е опорочена на друго основание, каквото нито се твърдяло, нито се установявало в настоящото производство. С Анекс №1 страните се съгласили, че към датата на подписване на същия дългът на кредитополучателя възлиза на 18 337.98 евро, която сума се формира от 17086.82 евро - редовна главница, 846.21 евро - просрочена главница, 395.12 просрочена възнаградителна /редовна/ лихва и 9.83 евро неустойка за забава, формирана от редовна лихва плюс наказателна надбавка и 232.65 евро, от които 128.87 просрочена редовна лихва, 84,96 евро - текуща редовна лихва и 18.82 евро - неустойка за забава, формирана от редовна лихва плюс

наказателна надбавка, или обща сума в размер на 18570.63 евро.

Съгласно т.2 и т.3.1 от основното заключение на вещото лице, което не било оспорено от страните, към 10.09.2012 г. - датата на сключване на Анекс №1 към процесния договор, задълженията по процесния кредит са възлизали общо на 18 570,63 евро, от които: 18 337,98 евро редовна главница и 232,65 евро вземания, платими еднократно като последна вноска на 20.08.2022 г. Същите са формирани от 84,96 евро текущо начислена договорна лихва за периода от 20.08.2012 г. до 10.09.2012 г.; 128,87 евро - просрочена лихва за периода от 20.07.2012 г. до 20.08.2012 г. и 18,82 евро лихва и наказателна надбавка върху просрочена главница за периода от 23.07.2012 г. до 10.09.2012 г. Следователно уговореният от страните размер на дълга съответствал на обективно дължимото към датата на сключване на анекса от 10.09.2012 год. В този смисъл не бил формиран нов размер на дълга, който да не кореспондира със задълженията на кредитополучателя към датата на сключването на анекса.

Съгласно експертното заключение установеният в Анекс № 1 дълг се олихвява с договорната лихва по кредита и се изплаща чрез месечни погасителни вноски, посочени в погасителния план към анекса. Включвайки сумата от 404,95 евро, представляваща сбора на 395,12 евро просрочена договорна лихва и 9,83 евро лихва и наказателна надбавка върху просрочена главница, в главницата се капитализират тези лихви.

Според жалбоподателя банките имат право да капитализират просрочени лихви и това явление е различно от анатоцизма (начисляването на лихва върху лихва). В чл. 10, ал. 3 от Закона за задълженията и договорите се съдържа императивна забрана за начисляване на лихва върху лихва, освен при определени условия, съобразно наредба на Българската народна банка /Наредба № 9 от 03.04.2008 г. за оценка и класификация на рисковите експозиции на банките и за установяване на специфичните провизии за кредитен риск, обн., ЛВ, бр. 38 от 11.04.2008 г., отм. с § 1 от Наредба за отменяне на Наредба № 9 от 2008 г. за оценка и класификация на рисковите експозиции на банките и за установяване на специфични провизии за кредитен риск - ДВ, бр. 40 от 13 май 2014 г./. Със сключването на допълнително споразумение (анекс) към договора за кредит дългът, т.е. главницата, била реструктурирана. Това не било незаконно според чл. 13 от Наредба № 9 от 03.04.2008 г. По отношение вида на лихвите, които банките начисляват, в съдебната практика било залегнало становището, че за банките е създаден специален режим за капитализиране на лихви при определени условия. Анатоцизмът обаче бил явление, различно от капитализирането на лихви от банките. В доктрината и в съдебната практика било направено разграничение между двете понятия, като било прието, че уговорката за капитализация, при която към неизискуемата главница се прибавят лихви,

които не са лихви за просрочие, за разлика от уговорката за анатоцизъм, е допустимо. Анюитетните вноски, каквито били вноските по настоящия договор за кредит, видно от чл.5.2., не били лихви, защото това била сума, с която се погасява част от главницата и лихвата. Лихвата при договорите за банков кредит не е мораторна /закъснителна/ лихва, т.е. тази, която се дължи при забавено изпълнение на парично вземане. По своята правна и икономическа природа тя била цена /възнаграждение/, което се заплаща на кредитора за ползването на предоставените от него парични средства. Това била цената на стойността на капитала, който се отчуждавал за временно ползване. Ето защо приетото в допълнителните споразумения реструктуриране на дълга и олихвяване на просрочената договорна лихва, прибавена по силата на допълнителните споразумения към главницата по кредита, не било анстоцизъм, защото включената в анюитетните вноски лихва не е мораторна, а това е печалбата на банката по кредита. Пзовава се на съдебна практика на ВКС, според която не е налице анатоцизъм и не съществува забраната за начисляването на лихви върху неизплатени договорни лихви. В процесния случай Банката не била извършвала анатоцизъм, а била осчетоводила капитализация на изтекли редовни лихви, за което страните изрично били постигнали съгласие с Анекс № 1. С подписването на Анекс № 2 страните се били съгласили за реструктурирането на дълга, без да са капитализирани изтекли лихви. Според Наредба № 9 от 03.04.2008 г. на БНБ за оценка и класификация на рисковите експозиции на банките и за установяване на специфичните провизии за кредитния риск, обн., ДВ, бр. 38 от 11.04.2008 г., понастоящем отменена с ДВ бр. 40 от 13.05.2014 г., липсвала забрана между страните да бъде уговорена възможност за капитализиране на лихви. С подписването на анексите към договора за кредит страните се били уговорили кои вземания и от какво естество стават редовна главница, уговорили са промени в условията по договора, поради което при липса на изрична забрана следвало да се приеме, че уговорката им е действителна, съответно начисляването на лихва върху тази реструктурирана главница не било незаконосъобразно. Към 09.09.2012 г. кредитът не е бил редовен, кредитополучателят е имал просрочени задължения и след осчетоводяване на реструктурирането, съгласно Анекс 1 от 10.09.2012 г., част от просрочените задължения били капитализирани към редовната главница по кредита съгласно чл. 1. буква „а“ от Анекс 1 от 10.09.2012 г., а останалите просрочени задължения сформирали сумата на дължимите отложени лихви (съгласно чл.1. буква „б“ от Анекс 1 от 10.09.2012 г.). Така всъщност било формирано едно ново по размер задължение, което било допълнително за кредитополучателя и по необходимост било свързано с неизпълнение на договореното. Налице било постигнато съгласие между страните за новия размер на дълга, който след

като бил преструктуриран, се дължал от кредитополучателя, а всяко неизпълнение на парично задължение под формата на забавено изпълнение обуславяло дължимостта и на обезщетение за забава. Всички клаузи били индивидуално договорени, поради което липсвали предпоставки за прилагане на цитираните от ищеца норми от ЗЗП). Аргумент в полза на обстоятелството, че клаузите са индивидуално уговорени, бил фактът, че анексите ползвали изцяло кредитополучателя - дългът се преструктурирал с оглед неизпълнението от страна на ищеца при съобразяване с икономическите му възможности, така щото последният да може за изплаща дължимите вноски, уговорени били гратисни периоди, през които да се плащат само дължими лихви (които гратисни периоди били използвани от кредитополучателя), както и на два пъти бил удължен срокът за погасяване на кредита.

На следващо място жалбоподателят твърди, че дори и да се приеме, че в случая е налице анатоцизъм и респективно чл. 1 и чл.8 от Анекс № 1/10.09.2012 год. са нищожни поради противоречие със закона, то следвало да се приеме, че това обстоятелство влече нищожност на целия Анекс № 1 поради обстоятелството, че основният предмет на този анекс е преструктурирането на дълга на кредитополучателя, с оглед финансовите затруднения на последния.

Неправилно било становището на съда, че съответните клаузи от Анекс № 2/02.12.2013 год., с които страните се съгласили върху размера на дълга и изплащането му на вноски, са нищожни, макар с Анекс № 2 да не е извършена капитализация на лихви. Съдът неправилно бил приел, че доколкото размерът на дълга по Анекс № 2 бил формиран при съобразяване с размера, установен в Анекс № 1, то и Анекс № 2 в установителната си част относно размера на дължимите суми и погасителния план към него, бил недействителен. Съдът не бил посочил конкретни доказателства, въз основа на които да обоснове становището си, че размерът на дълга по Анекс № 2 е формиран на база установеното в Анекс № 1. Напълно възможно било страните да са постигнали съгласие върху размера на дълга без оглед на уговореното в Анекс № 1. В допълнение, ако клаузата в Анекс № 2 относно намаляването на СБР в евро от страна на Банката е нищожна, то тогава следвало да се приеме, че дължимата по Анекс № 2 лихва е в размер на първоначално уговорената от 8.95%, а не в намаления такъв от 8.25%, респективно кредитополучателят дължал изплащане на разликата до размера на по- високата лихва.

Жалбоподателят възразява срещу извода на съда, че претенцията за връщане на сумата от 340.25 евро - наказателна лихва, формирана от редовната лихва плюс 10 пункта надбавка, е основателна - на първо място,

защото ако се счете, че клаузата за неустойка е недействителна, следвало да се приложи законовото правило на чл.33 ал.2 от ЗПК и след като се определи дължимата лихва за забава, да се установи каква част от задължението е погасено по давност, предвид направеното възражение. В настоящия случай съдът бил приел, че цялата престация за забавено плащане в размер на 340.25 евро е дадена без основание, който извод противоречал на закона.

Относно направените разноски по делото жалбоподателят счита, че присъденото адвокатско възнаграждение не е дължимо поради непредставяне на доказателства за заплащането му от страна на ищеца. Освен това оспорва извода на съда, че непроизнасянето на съда по насрещния иск се приравнява на неговото отхвърляне, поради което на ищеца следва да се присъдят разноски за адвокатско възнаграждение за представителство. Липсата на диспозитив по насрещния иск според Банката не означава, че същият е отхвърлен. За да уважи претенция за защита по насрещния, иск съдът следвало да се произнесе по уважаването или отхвърлянето на същия, или да прекрати производството по него. При липсата на произнасяне следвало да се приеме, че ищецът не е осъществил защита по предявения насрещен иск, за която да му се следва определяне на разноски. Искането е решението на районния съд да бъде отменено в обжалваните части, вместо което исковите претенции да бъдат отхвърлени като неоснователни с присъждането на разноски за двете инстанции.

В срока по чл.263, ал.1 от ГПК е постъпил писмен отговор от Н. Л. чрез неговия процесуален пълномощник на въззивната жалба на Банката с изложени доводи в подкрепа на изводите на районния съд и искане жалбата да бъде оставена без уважение.

Окръжният съд след като се запозна с твърденията, изложени във въззивните жалби и писмения отговор, като обсъди и анализира събраните по делото доказателства, като взе предвид становищата, изразени в съдебно заседание и при спазване разпоредбата на чл.235 от ГПК, прие за установено следното:

В исковата си молба против Райфайзенбанк България ЕАД ищецът Н. Л. Л. с ЕГН *****, е твърдял, че е заплатил на ответника без правно основание следните суми: 397.14 евро /с легова равностойност 776.74 лева/ - главница по Договор за потребителски кредит от 20.04.2011г.; 1 568.82 евро /с легова равностойност 3 068.34 лева/ - редовна лихва за периода от 20.04.2011 г. до 13.01.2021 г.; 7 666.73 евро /с легова равностойност от 14 994.82 лева/ - просрочена лихва, за периода 20.04.2011 г. до 13.01.2021 г.; 340.25 евро /с легова равностойност 665.47 лева/ - наказателна лихва за периода от 20.04.2011 г. до 13.01.2021 г.; сумата от 555.87 евро /с легова равностойност от 1 087.19 лева/ - отложена лихва за периода от 20.04.2011 г до 13.01.2021 г.;

сумата от 10.00 евро /с левова равностойност от 19,56 лв./ - такса за разглеждане на документи и сумата от 490.00 евро /с левова равностойност 958.36 лева/ - такса усвояване на кредит или общо 11 028, 81 евро /с левова равностойност 21 570, 48 лв. лева/, които претендира да му бъдат присъдени ведно със законната лихва, считано от датата на предявяване на настоящия иск до окончателното им заплащане, като наред с осъдителния иск, районният съд е приел за съвместно разглеждане с първоначалния и насрещен иск, предявен от ответника „Райфазенбанк България“ ЕАД срещу ищеца при условията на евентуалност, за заплащане на сумата от 4088.91 евро, представляваща разликата между дължимата по Договора за потребителски кредит от 20.04.2011 г. сума с договорена лихва в общ размер на 8.95% (СБР за евро плюс 3.05 надбавка) и реално изплатената сума, вследствие на намаленията на СБР по време на договора, съгласно Анекс № 1 и Анекс № 2 към Договора.

В исковата си молба ищецът е твърдял, че на 20.04.2011 г., в качеството си на кредитополучател е сключил с ответника „Райфазенбанк България“ ЕАД договор за потребителски кредит за сумата от 20 000.00 евро, за срок от 84 месеца, със срок на погасяване 20.04.2018 г., при променлив годишен лихвен процент, който към датата на сключване на договора бил в размер на 8.95% и годишен процент на разходите в размер на 10.31%. Общо дължимата сума по договора била размер на 27 570.68 евро. Така сключеният договор бил изменен с Анекс № 1 от 10.09.2012 г. и Анекс № 2 от 02.12.2013 г., като срокът на погасяване на кредита бил удължен до 20.11.2028 г.

Ищецът е твърдял, че на 13.01.2021 г. кредитът бил погасен предсрочно и изцяло и тъй като се усъмнил в действителността на процесния договор заради наличието на неравноправни клаузи, на 18.01.2021 г. изискал информация от ответника за това какви суми са заплатени по договора, с какви договорени и наказателни лихви е олихвяван, както и дали лихвите са променяни през периода на действие на договора - от момента на неговото сключване, до пълното му и предсрочно погасяване. На 01.03.2021 г. получил отговор от банката и приел, че съмненията му са основателни, тъй като според него договорът и сключените анекси са нищожни поради съдържащи се неравноправни клаузи.

Твърдял е, че банката не била изпълнила задължението си по чл.5 от ЗПК, да предостави преддоговорна информация на ищеца, съдържаща основните характеристики на договора за кредит под формата на стандартен европейски формуляр за предоставяне на информация за потребителските кредити, съгласно приложение № 2 от ЗПК. Длъжникът не бил получил подробна преддоговорна информация от кредитора за точните параметри на кредита, съгласно изискването и на чл.58, ал.1 ЗКИ за общите разходи по

кредита /ГПР/ и за обективните критерии, въз основа на които могат да се изменят ГЛП, методът за изчисляване на лихвата, както и условията за промяната ѝ, допълнителни задължения, свързани с разплащанията. Понеже същите следвало да залегнат като клаузи от договора за кредит, ищецът е твърдял, че бил нарушен чл.143, т. 9 ЗЗП, във връзка с чл. 24 ЗПК, тъй като на потребителя били наложени условия, с които не е имал възможност да се запознае преди сключването на договора. В резултат на това не могъл да прецени икономическите последици от сключването му, съставляващо още едно основание за неравноправието им по силата на т.18 от чл.143 ЗЗП/, действала към датата на сключване на договора/, във връзка с чл.24 ЗПК. Съобразно това, клаузите от процесния договор относно ГЛП и ГПР според него били нищожни, като неравноправни и неиндивидуално уговорени. Тяхната нищожност обосновавала и нищожност на целия договор - чл.146, ал.5 от ЗЗП. В случая спрямо потребителските договори се явявала неприложима разпоредбата на чл. 26, ал. 4 ЗЗД и нищожните клаузи не могли да бъдат заместени по право от повелителни норми на закона, следователно договорът за кредит не би могъл да се сключи, ако в него не са включени тези клаузи. Изхождайки и от характера на този договор, който бил възмезден, включването на клаузи за договаряне на лихвен процент по кредита и ГПР по него било въведено като изрично изискване в чл. 11, ал. 1 т. 9 и 10 от ЗПК. Предвид това нищожността на оспорените клаузи обуславяла недействителността на договора като цяло.

Ищецът е твърдял, че не било спазено изискването на чл.11, ал.1, т.9 от ЗПК, тъй като в договора не били посочени условията за прилагане на посочения лихвен процент, формиращ се като СБР /променлив компонент/ и фиксирана надбавка, възлизащ към датата на сключване на договора на 8,95%. Липсвало и уточнение за базата, върху която се начислявал лихвеният процент - дали се начислявал върху целия размер на кредита или върху остатъчната главница. Това създавало неяснота как е разпределян лихвеният процент във времето - за какъв период и върху каква база е начисляван той. Не ставало ясно как е формирана възнаградителната лихва и защо възлиза на съответния размер.

Не било посочено и какво се включва в базовия лихвен процент - така наречената „Стойност на банковия ресурс“ (СБР). В т.4.1.1 от договора било посочено, че при промяна на СБР се вземало предвид изменение с минимум 1% за месец на общоприетите индекси на паричните пазари за съответната валута (SOFIBOR, EURIBOR, LIBOR и др.). Тъй като кредитът бил в евро, ищецът е твърдял, че би следвало да се вземат предвид стойностите на EURIBOR, но от договора не ставало ясно на кой EURIBOR, тъй като същия имал месечни стойности за 1 месец, за 3 месеца, за 6 месеца и т.н. Предвид

това и след като EURIBOR бил част от формирането на СБР, не е било спазено изискването на чл.11, ал.1, т.9 от ЗПК, защото не е било посочено коя стойност /за кой месец/ се взема EURIBOR. Непосочването на конкретната стойност на EURIBOR в договора водело до нищожност на клаузата за лихва по договора и поради нейната неравноправност на основание чл.143, т.14 от ЗЗП in fine, тъй като давала изключителното право на банката да тълкува клаузите на договора.

През времето на действие на договора банката вземала предвид стойността на 12-месечния EURIBOR, което обаче станало ясно за ищеца едва с предоставената информация, която изискал и получил през 2021 г.

Липсвала и изрично разписана в договора методика за изчисляване на съответната лихва. Кредитодателят не бил изпълнил задължението си в сключения договор и условията, при които същият се сключва, да се съдържат кумулативно два елемента - методика за изчисляване на съответната лихва и предпоставките за нейната промяна през времетраене на договора. В конкретния случай методиката за изчисляване на съответния лихвен процент не съдържала ясна изчислителна процедура, която да посочва вида, количествените изражения и индикатори, които водят до изменение на лихвения процент. Не бил посочен и начинът, по който се формира възнаградителната лихва, която била съществен елемент от съдържанието на този вид банков кредит.

Не било спазено и изискването на чл.11, ал.1, т.10 от ЗПК. В договора кредиторът се бил задоволил единствено с посочването като абсолютни стойности на лихвения процент по заема и ГПР, но липсвала ясно разписана методика на формиране годишния процент на разходите по кредита, не било ясно точно кои компоненти са включени в него и как е формиран размерът от 10.31%. В тази връзка е твърдял, че процесния договор бил нищожен на осн. чл. 22 от ЗПК, във вр. чл. 11, ал.1, т. 9 и чл. 11, ал.1, т. 10 от ЗПК и на основание чл.23 от ЗПК потребителят следвало да върне само чистата стойност на кредита, но не дължал лихва или други разходи по кредита, т.е. в процесния случай дължима била само главницата в размер на 20 000.00 евро.

Нищожността на договора обуславяла и нищожност на сключените анекси за изменението му, а именно Анекс № 1 от 10.09.2012 г. и Анекс № 2 от 02.12.2013 г.

Ищецът е твърдял, че при изпълнението на договора били начислявани незаконосъобразно наказателни лихви, тъй като клаузата на чл. 4.6 от същия, с която бил уговорен размер от 18,95 %, била нищожна поради противоречието си с чл. 33 , ал.2 от ЗПК, предвиждаща, че обезщетението за забава не може да надвишава законната лихва, която към датата на сключване

на договора от 20.04.2011 г. била в размер на 10.19%. (формирана от ОЛП на БНБ и надбавка от 10%). Ето защо недължимо били начислявани наказателни лихви за периода от датата на сключване на договора - 20.04.2011 г. - до изменението му с Анекс № 1 от 10.09.2012 г.

Незаконосъобразно била извършена и капитализация на изтекли лихви - договорни и наказателни, които били прибавени към главницата по договора, съответно същите били олихвявани с възнаградителни и наказателни лихви. Към дължимите към датата на сключване на Анекс № 1 от 10.09.2012 г. от кредитополучателя на банката суми 17 086.82 евро - редовна главница; 846.21 евро - просрочена главница, били включени 395.12 евро - просрочена редовна лихва и 9.83 евро - лихва и наказателна надбавка върху просрочена главница. Така при сключването на анекса било допуснато увеличаване на главницата чрез прибавяне на изтекли лихви и последващо начисляване върху тях на договорна, съответно мораторна лихва, което противоречало на закона по отношение на физическо лице-потребител /по арг.от чл. 10, ал. 3 от ЗЗД и чл. 294, ал. 2 от ТЗ./

Клаузите били нищожни и с оглед на нормативната защита на потребителя, предвидена в специалния ЗЗП, тъй като по този начин било допуснато съществено нарушение на изискването за добросъвестност в отношенията и значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца и потребителя. Това определяло и уговорките за прибавяне на просрочени лихви към основния дълг като неравноправни на основание чл. 143, ал. 1, т. 3 и т. 11 от ЗЗП.

Изменението по договора за кредит било извършено въз основа на клаузи, които се явявали нищожни. Сключените анекси, имали характер на спогодба, която била сключена по непозволен договор и се явявала нищожна съгласно чл. 366 ЗЗД, поради което не пораждали своето правно действие. Пороците на договора опорочавали и сключените към тях анекси, в които липсвал посечен ГПР. Предвид нищожността на процесния договор, евентуално нищожността на анексите към него, ищецът е твърдял, че е надплатил повече от реално дължимото на банката - ответник без правно основание, което на основание чл.55, ал.1, предл. 1 от ЗЗД подлежало на връщане. Твърдял е, че е заплатил на банката за периода на действие на договора общо сумата от 31 028.81 евро, от които: 12 409.54 евро - платена редовна главница; 1 568.82 евро - платена редовна лихва; 7 987.60 евро - платена просрочена главница; 7 666.73 евро - платена просрочена лихва; 340.25 евро - платена наказателна лихва; 555.87 евро - платени отложени лихви; 10 евро - платена такса за разглеждане на документи и 490 евро - платена такса за усвояване на кредита, от които предвид нищожността на договора заплатил без правно основание сумата от 11 028.81 евро -

представляваща разликата между реално платените суми и усвоената главница.

Твърдял е, че в случай, че се установи нищожността само на анексите, недължимо била заплатена разликата между действително дължимата по договора за кредит сума от 27 570.68 евро и заплатената от ищеца сума 31 028,81 лв. или 3 458.13 евро.

Поддържал е, че договорената лихва е променяна в посока намаление по време на действие на договора, следователно и дължимите по договора суми за редовна лихва били по-малки от посочените в погасителния план 6 986.68 евро, респективно от страна на ищеца били надплатените повече суми. За главница били заплатени общо 20 397.14 евро, а отпуснатата главница по договора била 20 000.00 евро, с оглед на което ищецът е претендирал, че е надплатил без основание 397.14 евро за главница.

Моли съдът да постанови решение, с което да осъди „Райфайзенбанк (България)“ ЕАД да му заплати сумата от общо 11 028.81 евро с левова равностойност 21 570,48 - дадена без правно основание за периода от 20.04.2011 г до 13.01.2021 г., ведно със законната лихва върху тази сума от датата на предявяване на настоящите иски до окончателното ѝ заплащане, включваща сумата от 397.14 евро, с левова равностойност 776.74 лева, главница по Договор за потребителски кредит от 20.04.2011 г.; сумата от 1 568.82 евро, с левова равностойност 3 068.34 лева- платена редовна лихва, за периода от 20.04.2011 г. до 13.01.2021 г.; сумата от 7 666.73 евро с левова равностойност от 14 994.82 лева - платена просрочена лихва за периода от 20.04.2011 г. до 13.01.2021 г.; сумата от 340.25 евро с левова равностойност 665.47 лева- платена наказателна лихва за периода от 20.04.2011 г. до 13.01.2021 г.; сумата от 555.87 евро с левова равностойност от 1 087.19 лева- заплатени отложени лихви за периода от 20.04.2011 г до 13.01.2021 г.; сумата от 10.00 евро с левова равностойност от 19,56 - такса за разглеждане на документи и сумата от 490.00 евро с левова равностойност 958.36 лева - такса усвояване на кредит, дадени без правно основание. Претендирал е разноски.

В срока по чл. 131 ГПК е постъпил писмен отговор от ответника „Райфазенбанк България“ ЕАД с изложени твърдения за неоснователност на предявените иски. Не е оспорил, че между страните на 20.04.2011 г. е сключен договор за потребителски кредит със съдлъжник Г.В.Т., по силата на който на кредитополучателя е предоставен кредит в размер на 20 000 евро със срок на изплащане 20.04.2018 г. Не е оспорил, че договорните условия били изменяни и допълвани с последващи анекси, сключени между страните, както следва: с Анекс № 1 от 10.09.2012 г., с който бил удължен крайният срок за погасяване до 20.08.2022 г. и с Анекс № 2 от 02.12.2013 г. Не оспорил и факта, че банката е предоставила заемни средства на кредитоискателя в

размер на 20 000 евро, съгласно условията на сключения договор за потребителски кредит, като кредитът бил усвоен изцяло при уговорена годишна лихва в размер, равен на Стойност на банковия ресурс (СБР) за евро плюс 3.05 пункта надбавка, която към момента на подписване на договора за кредит била общо 8,95 %.

Ответникът е твърдял, че между страните е налице валидно сключен индивидуален договор за банков кредит и като такъв той е породил действието си между тях. Договорените клаузи не противоречали на императивните правни норми, уреждащи отношенията на банките с обслужваните лица, както и приложимите норми за защита на потребителите, чрез транспониране на Директива 93/13/ЕИО в националното законодателство. Клаузите в договора за кредит не били сключени при заобикаляне на закона, не противоречали на добрите нрави и пораждали действително задължение кредитополучателя. Между страните било постигнато съгласие относно съществените клаузи по договора при точно и ясно договорени условия, непротиворечащи на нормативните правила.

Банката е оспорила твърдението на ищеца, че договорът за кредит бил недействителен, тъй като на кредитополучателя не била предоставена преддоговорна информация под формата на стандартен европейски формуляр на основание чл. 5 от Закона за потребителския кредит /ЗПК/. Твърдяла е, че неполучаването на стандартния европейски формуляр преди подписването на договора за кредит не води до недействителност на договора, тъй като неизпълнението на това изискване не било сред предвидените в чл.22 от ЗПК условия за недействителност.

Ответникът е поддържал, че клаузите в договора за кредит били уговорени индивидуално. Не било възможно Банката да даде на ищеца предварително изготвен договор, който да не е подлежал на договаряне и обсъждане, доколкото не било възможно кредитодателят да определи точно какъв ще бъде размерът на кредита, погасителният му срок, от какви източници на доходи и по какъв начин ще се обслужват задълженията по кредита, на какви погасителни вноски /дали ще има по-големи в началото или в края на погасителния срок вноски или ще са равни/, дали ще има гратисен период или не, откъдето пък зависела и надбавката в лихвения процент, какво ще бъде обезпечението и т.н.. Тези клаузи като основен предмет на договора били индивидуално уговорени. Индивидуално уговорени били лихвеният процент и непроменливата в него част - надбавката. Поради обективния характер на СБР ответникът е твърдял, че би било неравно третиране на клиенти да се договаря индивидуален СБР. Индивидуалният риск бил оценен в твърдия компонент - надбавката. С уговорената при тези условия лихва била пряко обвързана и уговорката за правото на банката да промени лихвата при

промяна на пазарните условия на компонента СБР. Доказателство за индивидуалния характер на договореностите между страните бил и фактът на подписаните Анекс № 1/10.09.2012 г. и Анекс № 2/02.12.2013 г.

В Договора за кредит подробна уредба били намерили условията за предоставяне и погасяване на кредита, включително как се определя и заплаща дължимата от ищеца договорна лихва в рамките на погасителния период, неустойката за забава, условията за предсрочно погасяване на кредита от страна на кредитополучателя, както и конкретни случаи на неизпълнение на договора, предпоставящи право на кредитора да изисква предсрочно и незабавно изпълнение на усвоените и непогасени по договора суми. Договореният двукомпонентен лихвен процент съдържал твърда стойност на надбавка в размер на 3.05 пункта надбавка годишно и плаващ, променлив компонент, формиращ размера на дължимата лихва, представляващ банкова база, наречена "Стойност на банковия ресурс". СБР бил един и същи за всички сходни кредитни инструменти в съответната валута и се променял едновременно за всички кредитополучатели. Индивидуалната твърда надбавка била индивидуално уговорена, защото отразявала оценката за кредитоспособността на всеки конкретен кредитополучател по конкретния кредитен инструмент, като в резултат - промяната, на който и да е от двата компонента (събираеми), водело до промяна на техния сбор.

Компонент на СБР за евро бил 12-м Euribor, тъй като това бил максимално дългосрочният възможен пазарен индекс. Понеже процесният кредит бил дългосрочен и не съществувал пазарен индекс със същата срочност, се използвал съществуващият индекс с максимална срочност.

Оспорил е твърдението на ищеца, че в договора за кредит не бил посочен приложимият лихвен процент и условията за прилагането му. Твърдял е, че в договора за кредит била посочена приложимата към кредита възнаградителна лихва, формираща се от два компонента - твърд/фиксиран (надбавка) и променлив (СБР) компонент. Договорът давал дефиниция на понятието стойност на банковия ресурс, били посочени и компонентите, които се включват в него, както и критериите за изменението на СБР. В договора за кредит и последващите анекси към него, сключени между страните, бил посочен абсолютен размер на СБР, както и размерът на надбавката. Критериите за изменение на СБР били подробно описани в чл.4.1.1. от договора. Посочено било, че изброените в цитираната разпоредба условия в своята съвкупност влияят върху стойността на банковия ресурс. В чл.4 от договора страните се съгласили, че лихвата се начислява от датата на усвояване на сумата по кредита на база 360 дни годишно за ползване на всяка сума по кредита при 30 дни в месеца и 360 дни в годината (вкл. първия и без

последния ден от този период). Съгласно чл.4.2. Банката информирала кредитополучателя за промяната на СБР чрез публикация на интернет сайта на Банката, на видимо място в офисите си или по друг подходящ начин, т.е. информацията за СБР и неговото евентуално изменение била общодостъпна за клиентите на Банката. За срока на валидност на договора за кредит лихвата единствено намалявала. Следователно, в случай че анексите към договора, с които се уговаряла по-ниска лихва вследствие на намаляване на СБР, са недействителни, то ищецът следвало да върне на Банката разликата между сумата дължима по договора с уговорения в договора лихвен процент в общ размер на 8.95% (СБР за евро плюс надбавка в размер на 3.05 пункта) и реално платената сума вследствие на намалението на СБР и договореното в сключените към договора анекси. С подписаните от кредитополучателя погасителни планове същият изразил съгласието си с размера на задълженията си по кредита към датата на подписването им и потвърдил, че е в просрочие на суми по главница и възнаградителна лихва. От съпоставката между договора и двата анекса било видно, че лихвеният процент е намалял и кредитополучателят е заплатил с 4088.91 евро по-малко, отколкото ако кредитът не е бил реструктуриран, т.е. в сравнение с първоначално уговорената в договора за кредит лихва.

В случай, че исковата претенция досежно недействителността на Анекс № 1 и Анекс № 2 към договора за кредит бъде уважена, ответникът е претендирал да бъде осъден ищецът Н. Л. да възстанови на Банката разликата между дължимата сума по договора за кредит при обща лихва в размер на 8.95% и реално платената вследствие на намаляването на СБР и сключените анекси сума, възлизаща на 4088.91 евро.

Банката е твърдяла, че стандартна и напълно нормална и икономически обоснована практика при всички дългосрочни договори била цената на стоката, която доставчикът се е задължил да доставя по време на действие на договора, да не е фиксирана към датата на сключване на договора, а да се променя в срока му на действие в зависимост от промените в цени и разходи на доставчика по време на договорния срок. Това било приложимо и при договора за кредит, тъй като разходите ѝ по осигуряването, които прави банката, не били непроменлива величина, а зависели от пазарните условия. С оглед изложеното оспорено правното твърдение, че сумите били платени без основание. Промяната в размера на договорната лихва по кредитите, а от тук и в размера на вноските, била изрично уговорена от страните в процесния индивидуален договор, подписан между ищеца и банката. Тези клаузи били напълно действителни, още повече, че лихвата единствено била намалявана за процесния период, така че плащанията на договорната лихва в променените ѝ размери съобразно тези договорни клаузи били плащания,

извършени на валидно правно основание. С подписване на погасителните планове ищецът изрично признавал и потвърждавал по вид и размер задълженията си след всички плащания по кредита, извършени до съответната дата, както и наличието на просрочена главница и просрочена възнаградителна лихва. В тази връзка счита, че задълженията на ищеца към банката по вид и размер към съответната дата били безспорно установени с подписаните погасителни планове, които съдържали съгласието и на двете страни по вида и размера на задълженията към тази дата.

Несъстоятелно било твърдението на ищеца, че не било спазено изискването на чл.11 ал.1 т.10 от ЗПК, което водело до недействителност на договора за кредит. Формулата, по която се изчислявал годишният процент на разходите по кредита, била посочена в ЗПК и всички банки на територията на страната били задължени да я използват. Нямамо нормативно задължение банката да включва в договора за кредит формулата, по която се изчислява ГПР, защото същата била общоизвестна. На следващо място, в процесния договор за кредит било посочено, че ГПР към момента на сключване на договора е 10.31%, посочен бил общият размер на кредита към датата на сключването на договора - 27 570.68 евро, а също и допусканията, които били взети предвид при изчисляването на ГПР; че договорът е валиден за срока, за който е сключен първоначално и кредитополучателят погасява своите задължения в съответствие с условията и сроковете на договора; че размерът на лихвата и другите разходи по кредита са неизменни спрямо техния първоначален размер и ще се прилагат до изтичането на срока на договора.

Оспорено е и твърдението, че уговорената в договора и анексите наказателна лихва била нищожна поради противоречието ѝ с чл. 33 от ЗПК. Същата не надвишавала законната лихва, тъй като представлявала надбавка в размер на 10 пункта годишно върху забавената сума (вноска или част от вноска) за времето на забавата до окончателното изплащане на забавените задължения. С подписването на Анекс № 1 и Анекс № 2 към договора и приложените към тях погасителни планове, ищецът потвърдил, че има просрочени задължения към Банката за главница и за възнаградителна лихва, както и техният размер. От сключените анекси не можело да се изведе и следователно било невярно твърдението, че банката начислявала лихва върху лихва или била капитализирала лихви (прибавяла лихви към главницата по кредита). С подписване на анексите към Договора за кредит страните се съгласили какъв е размерът на дължимите по кредита суми, които били посочени по пера - редовна главница, просрочена главница, редовна възнаградителна лихва, просрочена възнаградителна лихва и наказателна лихва върху просрочената главница и нямамо клаузи за начисляване на лихва върху лихва или за капитализация на лихви.

Банката е направила възражение за изтекла погасителна давност (тригодишна за лихвите и пет-за главницата). Възрадила е, че претенцията за сумите, представляващи изплатена главница за периода 20.04.2011 г. до 28.06.2016 г. и изплатени лихви за периода от 20.04.2011 г. до 29.06.2018 г. са погасени по давност и не следва да бъдат уважавани. Претендирала е разноски.

Искането е съдът да постанови решение, с което съда да отхвърли предявения от ищеца Н. Л. иск с правно основание чл.55, ал.1 предл.1 от ЗЗД като неоснователен.

При условията на евентуалност, в случай че съдът счете, че Анекс № 1 и Анекс № 2 към договора са нищожни, предявява насрещен иска за осъждане на Н. Л. Л., да заплати на „Райфайзенбанк (България)“ ЕАД сумата от 4088.91 евро, представляваща разликата между дължимата по договора за потребителски кредит от 20.04.2011 г. сума с договорена лихва в общ размер на 8.95% (СБР за евро плюс 3.05 надбавка) и реално изплатената сума, вследствие на намаленията на СБР по време на договора, постигнати с Анекс № 1 и Анекс № 2 към договора.

В срока по чл. 131 ГПК ответникът по насрещния иск и ищец по първоначалния Н. Л. Л. е оспорил неговата допустимост и основателност. Заявил е, че насрещната искова молба е нередовна поради това, че вземането не било индивидуализирано по основание и период. Отделно не били посочени обстоятелствата, на които се основава и не били посочени конкретни доказателства. Претендирал е насрещната искова молба да бъде върната.

Претенцията на банката била неоснователна, защото не само анексите към процесния договор, но и самият договор бил недействителен и като последица от тази нищожност потребителят на основание чл.23 от ЗПК дължал само чистата стойност на кредита - 20 000.00 евро. Дори да се приемело, че само и единствено анексите към процесния договор за банков кредит били нищожни, претенцията на банката по насрещния иск също била неоснователна. Това следвало от обстоятелството, че страните договорили променлив лихвен процент при сключването на договора, а намаляването на стойността на лихвата не зависило от сключването на съответните анекси, а следвало от характера на лихвата - променлива и със спада на стойностите на променливия компонент - СБР, банката е следвало да намали и съответния лихвен процент. Видно било от представените по делото доказателства, че надбавката от 3.05% била запазена в един и същи размер за целия период на действие на договора и след сключване на анексите по него и намаляван бил само променливият компонент. Поради това, счита че дори и само анексите да са недействителни, а договорът да запази своето действие, лихвата на

кредитополучателя отново би била намалявана съобразно спада на СБР, респективно и анюитетните месечни вноски по-ниски и не било възможно кредитополучателят да е заплатил с 4088.91 евро по-малко, отколкото ако кредитът не е бил преструктуриран. Евентуално е релевирал възражение за погасяване на претенцията на ищеца по насрещния иск по давност.

Не е спорно между страните, а се установява и от доказателствата по делото, че на 20.04.2011 г. между Н. Л. /кредитополучател/ и Г.В.Т. /съдължник/, като солидарни длъжници от една страна и Райфайзенбанк ЕАД - от друга - е сключен договор за потребителски кредит, по силата който ответникът се е задължил да предостави на кредитополучателя сума в размер на 20 000 евро, която последният се е задължил да върне на 84 равни анюитетни месечни вноски, всяка една от които в размер на 321,27 евро, с падеж на 20-то число от съответния месец, считано от 20.05.2011 г., съгласно приложен към договора погасителен план. Уговорен е краен срок на погасяване на кредита - 20.04.2018 г.

В чл. 4 от договора е предвидено кредитополучателят да заплаща на кредитодателя годишна лихва, състояща се от два компонента - променлива надбавка в размер на „Стойността на банковия ресурс за евро“ + фиксирана надбавка от 3,05 %. Посочено е, че към датата на сключване на договора годишната лихва е в размер на 8,95 %, която се начислява от датата на усвояване на сумата по кредита на база 360 дни годишно за ползване на всяка сума по кредита. Посочен е размер на лихвата на ден от 0,0249%. Дадена е дефиниция на СБР, а именно лихвеният процент за съответната валута, при който Банката осигурява ресурс за финансиране на клиенти, увеличен с разходите по управление на падежната структура на активите и пасивите на банката и други законоустановени разходи, като е посочено, че към датата на сключване на договора тя е в размер на 5,9%.

При така определената лихва годишният процент на разходите /ГПР/ за кредита към момента на сключване на договор за кредит е в размер на 10,31 %.

Общият размер на дължимата сума по договора към момента на сключването му възлиза на 25 570,68 евро.

Клаузата на чл. 4.1 от договора предвижда право на Комитет по управление на активите и пасивите на банката да определя стойността на банковия ресурс, който се явява компонент от годишната лихва по кредита и същият да бъде ежемесечно преразглеждан и променян при промяна на пазарните условия, представляващи изменение в едно или повече от посочените условия, които в своята съвкупност влияят върху СБР: 1./ изменение с минимум 5% за месец на стойностите на средните годишни

лихвени нива по привлечените срочни депозити от нефинансови предприятия и домакинства, обявявани в статистиката на Централната банка, или изменение с минимум 9% кумулативно за три месеца; 2./ изменение с минимум 5% за месец на основния пазарен измерител за кредитен риск на Република България за периода между 1 и 5 години; 3./ промяна в кредитния рейтинг на Р България според някоя от основните рейтингови агенции (S&P, Moody's, Fitch и др.); 4./ изменение с минимум 1% за месец на общоприетите индекси на паричните пазари за съответната валута (SOFIBOR, EURIBOR, LIBOR и др.); 5./ промени в нормативната база и/или регулациите на Централната банка, засягащи функционирането на банките и изискванията към тях, в това число и въвеждане на рестрикции; **6./ промяна в падежната структура на пасивите спрямо падежната структура на активите, влияеща върху разходите на банката за управлението им.** Съгласно чл. 4.2 от договора, за промяната на СБР Банката информира Кредитополучателя чрез публикация в своя интернет сайт, на видно място в офисите си или по друг подходящ начин, без да е необходимо в такъв случай подписване на анекс към договора. След промяна на лихвата по реда на чл. 4.1.1, кредитодателят изготвя нов погасителен план за дължимите по кредита анюитенти вноски, който предоставя на кредитополучателя.

Предвидено е в чл. 4.4 от договора, че в едномесечен срок, считано от датата на уведомлението за промяна на СБР, но не по-късно от три месеца от датата на публикуване на промяната на официалната интернет страница на банката и/или от датата на обявяване в офисите на банката, при условие, че промяната е в посока увеличение на СБР, кредитополучателят има право да погаси предсрочно изцяло кредита, с което да прекрати договора за кредит, на основание настъпилото увеличение на лихвата.

Съгласно чл. 4.6. при забава в плащането на дължими суми по кредита, кредитополучателят дължи на банката обезщетение за забава - наказателна надбавка към лихвата в размер на 10 пункта годишно върху забавената сума /вноска или част от вноска/, за времето на забавата, до окончателното плащане на забавените задължения. Към датата на сключване на договора, лихвеният процент при просрочени плащания, изчислен по този начин, възлиза на 18,95 %.

Предвидено е, че Кредитополучателят заплаща на банката еднократна комисионна за усвояване в размер на 2,45 % върху размера на кредита.

Не е спорно между страните, а и от доказателствата по делото се установява, че ищецът е получил уговорената по договора сума от 20 000 евро.

Към договора за кредит са сключени два анекса, съответно Анекс № 1

от 10.09.2012 г. и Анекс № 2 от 02.12.2013 г., с които е предоговорен крайният срок на погасяване на кредита, съответно до 20.08.2022 г. и до 20.11.2028 г.

В чл. 1 от Анекс № 1 към договор за потребителски кредит от 20.04.2011 г., е посочено, че страните се съгласяват, че размерът на задължението към дата на сключване на анекса е 18337,98 евро, включващи 17086,82 евро редовна главница, 846,21 евро просрочена главница, 395,12 евро редовна лихва, 9,83 евро лихва и наказателна надбавка върху просрочената главница и 232,65 евро, включващи 128,87 просрочена лихва, 84,96 евро текуща редовна лихва, 18,82 евро лихва и наказателна надбавка върху просрочената главница. Съдържат се аналогични клаузи за възможността банката едностранно да променя ГЛП в частта на СБР, при същите условия, предвидени в договора за потребителски кредит. Посочено е, че стойността на банковия ресурс към датата на сключване на анекса е 5,9 %.

По силата на чл. 8 от Анекс № 1 ищецът се е задължил да заплати на ответника усвоената и непогасена част от кредита, включваща вземанията в общ размер от 18 337,98 лв., на 108 равни анюитетни месечни вноски, всяка в размер на 247,86 евро, до 20-то число на съответния месец, считано от 20.09.2013 г. до 20.08.2022 г., която сума се олихвява с годишна лихва в размер на 8,95%, формирана от СБР + надбавка от 3,05 %.

Вземанията в размер на 232,65 евро е предвидено да бъдат заплатени с една вноска, дължима на 20.08.2022 г. При забава в плащането се дължи обезщетение за забава, формирано като сбор от договорната лихва и наказателна надбавка към нея размер на 10 пункта годишно. Изготвен е нов погасителен план.

В чл. 1 от Анекс № 2 към договор за потребителски кредит от 20.04.2011 г. е посочено, че страните се съгласяват, че размерът на задължението към дата на сключване на анекса е 18 330,11 евро, включващи 17 990,47 евро редовна главница, 339,64 евро просрочена главница, както и 555,87 евро, включващи 273,92 евро просрочена лихва, начислена за периода 20.08.2013 г. до 19.11.2013 г. включително, 44,08 евро текуща редовна лихва, начислена за периода 20.11.2013 г. до 01.12.2013 г., включително, 5,22 евро лихва и наказателна надбавка върху просрочената главница, начислена за периода 20.09.2013 г. до 01.12.2013 г. включително, 232,65 евро преструктурирана лихва, определена съгласно Анекс № 1 от 10.09.2012 г.

Аналогично като в Анекс № 1 е предвидена възможността банката едностранно да променя ГЛП в частта на СБР, при същите условия, предвидени в договора за потребителски кредит. Посочено е, че стойността на банковия ресурс към датата на сключване на анекса е 5,2 %.

По силата на чл. 8 от Анекс № 2 ищецът се е задължил да заплати на ответника усвоената и непогасена част от кредита, включваща вземанията в общ размер от 18 330,11 лв. на 108 равни анюитетни месечни вноски, всяка в размер на 168,36 евро до 20-то число на съответния месец, считано от 20.12.2013 г. до 20.11.2028 г., която се олихвява с годишна лихва в размер на 8,25%, формирана от СБР + надбавка от 3,05 %.

Вземанията в размер на 555,87 евро е предвидено да бъдат заплатени с една вноски, дължима на 20.11.2022 г. При забава в плащането е предвидено да се дължи обезщетение за забава - сбор от договорната лихва и наказателна надбавка към лихвата в размер на 10 пункта годишно. Изготвен е нов погасителен план към анекса.

За изясняване на спора от фактическа страна по делото пред районния съд е назначена и изслушана икономическа експертиза, от заключението на която се установява, че към датата на подписване на Анекс № 1 от 10.09.2012 г. дължимата от ищеца сума е в размер на общо 18 570,63 евро, от които 17 086,82 евро редовен дълг по непадежирала главница, 846,21 евро просрочена главница за периода 20.04.2012 г. - 20.08.2012 г.; 395,12 евро просрочена договорна лихва за периода от 20.04.2012 г. до 20.07.2012 г., 84,96 евро текущо начислена договорна лихва за периода 20.08.2012 г. до 10.09.2012 г., 128,87 евро просрочена лихва за периода 20.07.2012 г. до 20.08.2012 г. и 18,82 евро лихва и наказателна надбавка върху просрочената главница за периода от 23.07.2012 г. до 10.09.2012 г.

С клаузата на чл. 8 от Анекс № 1/10.09.2012 г. е формиран нов размер на главницата по процесния кредит, а именно 18 337,98 евро, включващ 17 086,82 евро непадежирала главница, 846,21 евро просрочена главница за периода от 20.04.2012 г. до 20.08.2012 г., 395,12 евро просрочена договорна лихва за периода от 20.04.2012 г. до 20.07.2012 г. и 9,83 евро лихва и наказателна надбавка върху просрочената главница от 21.05.2012 г. до 23.07.2012 г. Предвидено е също новият размер на дълга да се олихвява с договорната лихва по кредита.

Към датата на подписване на Анекс № 2 от 10.09.2012 г. дължимата от ищеца сума е в размер на общо 18 885,98 евро, от които 17 990,47 евро редовен дълг по непадежирала главница, 339,64 евро просрочена главница, 44,08 евро текущо начислена договорна лихва за периода 20.11.2013 г. до 01.12.2013 г., 273,92 евро просрочена лихва за периода 20.08.2013 г. до 19.11.2013 г., 5,22 евро лихва и наказателна надбавка върху просрочената главница за периода 20.09.2013 г. до 01.12.2013 г. и 232,65 евро реструктурирана лихва по чл. 9 от Анекс № 1.

С клаузата на чл. 8 от Анекс № 2/02.12.2013 г. е формиран нов размер на

главницата по процесния кредит, а именно 18 330,11 евро, включващ 17 990,47 евро непадежирала главница и 339,64 евро просрочена главница. Предвидено е също новият размер на дълга да се олихвява с договорната лихва по кредита.

В анексите на договора са договаряни два едногодишни гратисни периода от по 12 месеца, през които са заплащани само дължимите лихви и гратисните периоди са ползвани.

Не е спорно между страните, че заемът е погасен изцяло на 13.01.2021 г., на която датата са извършени последните плащания на сумите 11 460, 07 евро главница, 31,84 евро редовна лихва и 555,87 евро платени отложени лихви.

Съгласно заключението от назначената основна икономическа експертиза, кредитополучателят е заплатил сума в общ размер от 31 028,81 евро, от които 12 409,54 евро платена редовна главница; 1 568,82 евро платена редовна лихва; 7 987,60 евро платена просрочена главница; 7 666,73 евро платена просрочена лихва; 340,0 25 евро платена наказателна лихва; 555,87 евро платени отложени лихви; 10 евро платена такса за разглеждане на документи и 490 евро платена такса за усвояване на кредита.

За срока на договора от сключването му до погасяване на задължението, размерът на договорната и наказателната лихва е намалявал в резултат на намаляване на стойността на определяния от банката компонент, формиращ лихвените нива - стойност на банковия ресурс в евро. За анализирания период договорната лихва е възлизала, както следва: за периода 20.04.2011 г. до 19.11.2012 г. - 8,95%, за периода от 20.11.2012 г. до 19.12.2013 г. - 8,25%, за периода 20.12.2013 г. до 09.03.2015 г. - 7,35%, за периода 10.03.2015 г. до 19.01.2017 г. - 6,15%, за периода 20.01.2017 г. до 27.02.2018 г. - 5,05% и за периода 28.02.2018 г. до 13.01.2021 г. - 4,35%.

Според вещото лице, в посочения в договора годишен процент на разходите (ГПР) в размер на 10,31 % се включват годишната лихва в размер на 8,95%, 10 евро - еднократна такса за разглеждане на документи, 2,45% - такса за усвояване на кредита и 1 евро - месечна такса за разкриване на сметка и същият реално възлиза на 10,20%, без в него не са включени разходите за поддържане на разплащателна сметка, обслужваща кредита от по 1 евро на месец. Според вещото лице, ако към него се добави и тази такса, размерът на ГПР би бил 10,37%.

Според заключението на допълнителната икономическата експертиза дължимата сума от ищеца до погасяване на задължението на 13.01.2021 г., ако приложимият лихвен процент при сключване на договора от 8,95% не е бил променян, би била общо 34 427,06 евро, от които главница в размер на 20

601,17 евро, договорна лихва от 13 242,96 евро и 582,93 евро отложени лихви.

Вещото лице е заявило в съдебно заседание, проведено на 04.04.2022 г., че при формиране на променливата компонента на лихвения процент е взет предвид индекса EUROBOR за 12 месеца.

За допълнително изясняване на спора пред въззивната инстанция беше допусната и изслушана допълнителна икономическа експертиза, която даде отговор на въпроса за дължимите от ищеца суми при следните параметри на договора: главница – 20 000 евро; срок на действие на договора – от 20.04.2011 г. до 13.01.2021 г. вкл.; ГЛП за периода 20.04.2011 г. – 01.12.2013 г. – 8.95%; ГЛП за периода 02.12.2013 г. – 13.01.2021 г. – 8.25%; ГПР за периода 20.04.2011 г. – 01.12.2013 г. – 10.31%. При изчислението на ГПР съгласно условията в договора за периода от 02.12.2013 г. до 13.01.2021 г. вещото лице да вземе предвид, че договореният ГЛП между страните за този период е 8.25%. При така зададените параметри вещото лице е дало заключение, че дължимата от кредитополучателя сума би била в размер на 30 403.53 евро, от които главница – 20000 евро и договорна лихва – 9 614.53 евро; останалата част представляват такси – еднократни и текущи. Даден е и втори вариант, като наред с параметрите, зададени от съда, вещото лице се е съобразявало и с клаузите на договора. По този вариант крайната сума, която би била дължима, е в размер на 30 171.22 евро.

Заклученията са приети от районния и въззивния съд като компетентни и изчерпателно изготвени и не са оспорени от страните.

Въз основа на така приетото за установено от фактическа страна съдът намира обжалвания съдебен акт за валиден и допустим, тъй като не се констатира пороци, обосноваващи неговата нищожност или недопустимост.

Принципно правилно районният съд е приел, че доколкото договорът е сключен между физическо лице, което при сключването му действа извън рамките на своята професионална или търговска дейност и кредитна институция, към правоотношението между банката и ищеца-кредитополучател са приложими специалните разпоредби ЗЗП относно неравноправните клаузи в потребителски договори, както и императивните норми на ЗПК, уреждащи неговата форма и необходимо договорно съдържание. Тук е мястото да се уточни, че двата закона намират приложение в редакцията им, съществувала към момента на сключването на договора и анексите към него, а не към момента на предявяване на иска. За наличието на неравноправни клаузи в потребителските договори съдът следи служебно при всяко положение на делото, като не се прилагат правилата за преклузия в първоинстанционното и въззивното производство. Ако констатира неравноправна клауза в потребителски договор, съдът е длъжен да се

произнесе по нея и без наведено от страната възражение.

Правилно е определен от районния съд фактическият състав, който следва да е налице, за да се приеме една договорна клауза на неравноправна, поради което не е необходимо да бъде преповтарян и в настоящото решение. Правилно е и позоваването на чл.145, ал.2 от ЗЗП, според който уговорките, които определят основния предмет на договора и не са индивидуално договорени, не могат да бъдат преценени като неравноправни, ако са ясни и разбираеми. Клаузата за възнаграждението на кредитодателя е съществен елемент на договора за кредит и изискването на яснота и разбираемост се счита за изпълнено не само ако цената е посочена ясно от граматическа гледна точка, но и ако от съдържанието ѝ може точно да бъде разбран обхватът на поетото задължение и средният потребител, относително осведомен и в разумна степен наблюдателен и съобразителен, да разбере икономическите последици от сключването на договора.

Правилно е прието също така, че клауза в договор за банков кредит, която предвижда възможност за едностранно промяна от страна на банката на първоначално договорения размер на лихвения процент, не би била неравноправна, ако промяната на цената следва да се налага от обективни, външни и извън контрола на търговеца фактори, които да са подробно разписани в договора, както и методиката на банката за изменението да е част от договорното съдържание, а не да представлява вътрешен акт на търговеца, съответно при изменение на договора да липсва възможност за субективна едностранна преценка на доставчика на услугата. Само тогава търговецът/доставчикът на финансови услуги не може да се счита за недобросъвестен по смисъла на общата дефиниция за неравноправна клауза, съдържаща се в чл. 143, ал. 1 ЗЗП, тъй като увеличението на престацията, макар и едностранно, не зависи пряко от неговата воля. Когато потребителят не е получил предварително достатъчно конкретна информация за начина, метода, по който кредитодателят може едностранно да промени цената на доставената му финансова услуга, както и когато методологията, създадена от банката - кредитор, например с нейни вътрешни правила, не е част от договора за кредит, банката не може да се счита за добросъвестна по смисъла на общата дефиниция за неравноправна клауза по чл. 143 ЗЗП, за да е приложимо правилото на чл. 144, ал. 3, т. 1 от ЗЗП.

Не може да бъде споделено разбирането на жалбоподателя-ответник, че тъй като методологията за образуване на БЛП - конкретната формула, по която се изчислява СБР, била публикувана на интернет сайта на банката, а към датата на подписване на процесния договор за кредит нямало законово изискване методологията да се посочва в съдържанието на договора за кредит, поради което банката не била длъжна да включи в съдържанието на

договора методиката за изчисляване на референтния лихвен процент. Принципно вярно е, че изменението на тази норма е въведено със ЗИДЗПК, в сила от 23.07.2014 год., с въвеждането на т.9а, алинея първа от чл.11 ЗПК, както и че тази законова разпоредба действа занапред и не се прилага към сключени преди влизането в сила на ЗИДЗПК договори за кредит. Но клаузата на чл. 2.3 от договора, според която банката информира кредитополучателя за промяна на СБР чрез публикация в своя интернет сайт, на видимо място в офисите си или по друг подходящ начин, като в такива случаи не е необходимо подписване на анекс към договора, не е съпътствана със задължение за предприемане на активно поведение от страна на кредитора, свеждащо до знанието на потребителя, че посочената информация съществува и е на негово разположение. Поради това посочената клауза е в противоречие с изискването на чл. 144, ал. 2, т.2 от ЗЗП. Промяната в СБР се отразява на размера на анюитетните вноски и поради това е свързана със значителни от гледна точка на интереса на кредитополучателя последици, които при липса на обезпечена в достатъчна степен информираност за конкретния размер на дълга към датата на всеки един от последователните месечни падежи би довело до сериозно нарушаване на равновесието между правата и задълженията на търговеца и потребителя във вреда на последния./В този смисъл - Решение № 378 от 28.03.2019 г. на ВКС по т. д. № 2775/2017 г., II т. о., ТК/. Ирелевантен в случая е фактът, че през процесния период от време лихвеният процент е бил намаляван. При други обществено-икономически условия (напр. подобни на тези към датата на постановяване на настоящото решение), банката едностранно би увеличила СБР, а това би се отразило на общия размер на дължимата възнаградителна лихва, представляваща част от договорените равни анюитетни погасителни вноски и това във всички случаи би поставило потребителя в неравноправно положение спрямо банката-кредитор. Самият факт, че кредиторът не се ангажира с активно поведение дори само да информира кредитополучателя, че на сайта на банката е налична важна за него информация, е достатъчен, за да се приеме, че така формулирана, тази клауза е неравноправна и не следва да бъде прилагана в отношенията между страните.

Към момента на сключване на договора лихвеният процент е бил определен на 8,95 %, включващ СБР 5.9% + твърда надбавка от 3,05 %. Тази клауза е ясна и разбираема, поради което и не е неравноправна и е била прилагана за периода от 20.04.2011 г. до 19.11.2012 г. - 8,95%. По ясен и разбираем за потребителя начин са посочени размерът на договорната лихва, начинът, по който е формиран, размерът на двете компоненти, формиращи лихвения процент към датата на сключване на договора, от кога се начислява договорната лихва и върху каква сума. Клаузата на чл.4 от договора съдържа

конкретизирано по размер задължение на длъжника и доколкото касае основния предмет на договора - възнаградителната лихва по договора за кредит, и е формулирана по ясен и разбираем начин съгласно изискването на чл.145, ал.2 ЗЗП, тя не следва да се преценява като неравноправна.

Към датата на подписване на Анекс № 1 – 10.09.2012 г. – СБР отново е бил определен на 5.9%, а твърдата компонента не е променена или лихвеният процент отново е бил договорен на 8.95% и е останал такъв до 20.11.2012 г.

На 02.12.2013 г. е бил подписан Анекс № 2, в който СБР е бил определен на 5.2% + твърда надбавка от 3,05 % или лихвеният процент е договорен в размер на 8.25% и той е бил прилаган за периода от 20.11.2012 г. до 19.12.2013 г. И двата анекса са подписани двустранно и с тях са предоговорени различни клаузи от първоначално сключения договор, касаещи негови основни елементи като главница, срок, лихвен процент и т.н., липсват препратки към Общи условия на Банката, поради което следва да се приеме, че и двата анекса са с индивидуално договорени клаузи. Не може да се приеме, че ищецът не е имал възможност да влияе на клаузите на анексите, тъй като те са сключени по негово искане и съобразно неговите финансови възможности за погасяването на кредита, което се подкрепя от факта, че срокът на договора е удължаван двукратно и двукратно ищецът е ползвал гратисен период, в който е погасявал само лихви.

Принципно вярно е, че трайната практика на ВКС приема, че допълнително споразумение, представляващо спогодба и имащо за предмет предоговаряне на кредит, в което задълженията на кредитополучателя са определени въз основа на неравноправни клаузи на първоначалния договор, е нищожно на основание [чл. 366 ЗЗД](#) и с оглед на това преценката за неравноправност на посочените клаузи изисква събиране на доказателства дали размерът на дълга, установен в тях, не е определен въз основа на нищожна клауза по основния договор за кредит, затова трябва да бъдат изследвани клаузите на основания договор, въз основа на които е формиран и предоговорен дългът.

Както беше посочено по-горе, главницата от 20000 евро е договорена и усвоена от ищеца. Клаузата за договорна лихва е ясна и разбираема, поради което има обвързваща сила за страните. И двете уговорки относно размера на лихвения процент в двата анекса са ясни и разбираеми, поради което следва да се приеме, че те не са неравноправни. Неравноправна е отново само клаузата, в която банката си запазва правото да променя едностранно лихвения процент при неясни критерии както в основния договор, така и в двата анекса.

Тук е мястото да се посочи, че докато критериите, влияещи на СБР,

посочени в т.1 – т.5 от чл.4.1.1 от договора от 20.04.2011 г., чл.2.2. от Анекс № 1 и чл.4.1 от Анекс № 2, които са идентични и в трите контракта, могат да бъдат определени като обективни, то критерият, посоченият в т.6 на трите договорни клаузи - **6./ промяна в падежната структура на пасивите спрямо падежната структура на активите, влияеща върху разходите на банката за управлението им.** – е напълно субективен и е предоставен изцяло на преценката на банката. Тъй като обаче той е част от останалите обективни критерии, при наличието на които банката може едностранно да промени договорената възнаградителна лихва, следва да се приеме, че цялата клауза, уреждаща тази възможност, е неравноправна и не следва да бъде прилагана в отношенията между страните. Това не влияе на факта, че както в основния договор, така и в двата анекса клаузата за договорната лихва е ясна и разбираема и има действие между страните.

И с двата анекса обаче страните са се споразумели, че към датата на подписването им главницата включва, както следва: редовна главница, просрочена главница, просрочена редовна лихва и лихва и наказателна надбавка върху просрочена главница (последната включваща главница + лихви), + просрочена лихва, текуща лихва и лихва и наказателна надбавка върху просрочена главница (последната включваща само лихви – текущи и просрочени). Сумарно двете суми дават общото задължение, прието от всеки от анексите като главница, върху която се начисляват лихви – договорни и наказателни при определени условия.

Спорен между страните е въпросът дали е допустимо към главницата да се прибавят просрочените задължения за лихва и върху тях да се начисляват други лихви. Според ищеца това е анатоцизъм, забранен по силата на чл.10, ал.3 от ЗЗД, а според представителя на Банката в случая се касае за капитализиране на лихви, което е позволено от закона. Банката се позовава на [чл. 13 от Наредба № 9 от 03.04.2008 г.](#) за оценка и класификация на рисковите експозиции на банките и установяване на специфични провизии за кредитен риск (обн. ДВ бр. 38 от 11.04.2008 г.) и действала към момента на сключването на анексите, отм. с § 1 от Наредба за отменяне на Наредба № 9 от 2008 г. за оценка и класификация на рисковите експозиции на банките и за установяване на специфични провизии за кредитен риск - ДВ, бр. 40 от 13 май 2014 г./ и твърди, че капитализирането на лихви е допустимо и законно, когато го извършва банка.

По този спорен въпрос е формирана трайна практика на ВКС, според която клаузите, предвиждащи включване на просрочените задължения за лихва към главницата, респ. даващи възможност върху тях да бъдат начислявани лихви, са нищожни като противоречащи на закона /[чл. 26, ал. 1 вр. чл. 10, изр. 3 ЗЗД](#)/. С постановени по [чл. 290 ГПК](#) решения на ВКС

/решение № 60118 от 15.10.2021 г. на ВКС по т. д. № 2848/2019 г., I т. о., ТК, решение № 66 от 29.07.2019 г. по т. д. № 1504/2018 г., II т. о.; решение № 30 от 20.05.2020 г. по т. д. № 739/2019 г., I т. о./ е прието, че уговорката в допълнителните споразумения към договор за кредит за прибавяне към размера на редовната главница на просрочени задължения за лихва, представлява анатоцизъм по смисъла на чл. 10, изр. 3 ЗЗД, който е допустим **само между търговци съгласно чл. 294, ал. 1 ТЗ**. Преструктурирането на дълга на основание чл. 13 от Наредба № 9 от 03.04.2008 г. за оценка и класификация на рисковите експозиции на банките и установяване на специфични провизии за кредитен риск (отм.), не представлява предвидена в наредба на БНБ възможност за олихвяване на изтекли лихви по чл. 10, изр. 3 ЗЗД.

При тези данни следва да се приема, че клаузите в чл. 1 и в чл. 8 от Анекс № 1 от 10.09.2012 г., предвиждащи, че върху задължението по договора в общ размер от 18 337,98 евро, включващо 17086,82 евро редовна главница, 846,21 евро просрочена главница, 395,12 евро просрочена редовно лихва и 9,83 евро лихва и наказателна надбавка върху просрочената главница, са нищожни, като противоречащи на закона /чл. 26, ал. 1 вр. чл. 10, изр. 3 ЗЗД/. Видно от съдържанието им, същите предвиждат върху главницата по договора да се прибавят просрочени задължения за лихва и върху новообразувания размер да се начислява договорна лихва, което представлява анатоцизъм по смисъла на чл. 10, изр. 3 ЗЗД и е допустим само между търговци съгласно чл. 294, ал. 1 ТЗ, но не се прилагат в отношенията с потребители. По тази причина правноирелевантно е, че ищецът се е съгласил с така определения новообразуван размер на главницата и съответно е неоснователно твърдението в този смисъл, поддържано във въззивната жалба на банката. Противоречащите на закона клаузи са нищожни и не пораждат правни последици, и поради това недействително е всяко изразено съгласие между страните да изпълнят задълженията си по тях.

Нищожността на клаузите на допълнителното споразумение № 1 за капитализиране на просрочените лихви, както и прогласената от районния съд и възприета от въззивния съд нищожност на клаузата на чл. 4.1.1. от договора за кредит, регламентираща правото на банката-кредитор да променя едностранно размера на възнаградителната лихва, имат за последица недействителност и на установителната част от споразумението относно размера на дължимите суми, както и на новия погасителен план в частта на дължимите суми. Същото се отнася и за Анекс № 2, независимо, че в него не е извършена капитализация на лихвата. Размерът на задължението за главницата обаче е определен на основание нищожната клауза от Анекс № 1 за размера на задължението, поради което на това основание следва да се

приеме за нищожна и клаузата на Анекс № 2 за размера на задължението към момента на сключването на споразумението. Това означава, че между страните е останал да действа първоначално сключеният договор с възнаградителна лихва в размер на 8.95%, която следва да се приеме, че е действала за периода от 20.04.2011 г. до 01.12.2013 г., тъй като на 02.12.2013 г. с Анекс № 2 страните са се споразумели, че договорната лихва е в общ размер на 8.25%, включваща 5.2% СБР + 3.05% непроменена надбавка. Както беше посочено по-горе този размер на възнаградителна лихва е договорен между страните индивидуално с Анекс № 2. Клаузата е ясна и разбираема и касае промяна на предмета на договора за потребителски кредит, поради което следва да се приеме, че не е неравноправна и има действие в отношенията между страните. По дефиниция от чл. 430, ал.1 вр. ал.2 ТЗ договорът за банков кредит е възмезден - срещу задължението на банката да отпусне парична сума за определена цел и при уговорени условия и срок заемополучателят се задължава не само да ползва и да върне заетата сума съобразно уговореното в договора, но и да заплати уговорената с банката лихва по кредита. Лихвата /чл.430, ал.2 ТЗ/ е своеобразна цена, която заемополучателят дължи на банката като насрещна престация за ползването на предоставените от нея парични средства, поради което независимо от това, че съдът приема за нищожна клаузата, даваща право на Банката едностранно да променя договорната лихва, това не освобождава кредитополучателя да заплати на кредитодателя възнаграждение за предоставения кредитен ресурс. Наличието на неравноправни клаузи в договор, сключен с потребител, не води до неговата нищожност, ако договорът може да се прилага и без тези клаузи, съгласно разпоредбата на чл. 146, ал. 5 ЗЗП. Целта не е обявяване на недействителността на целия договор, съдържащ неравноправни клаузи, а замяна на формалното равновесие, което договорът установява между правата и задълженията на съдоговорителите, с действително равновесие, което може да възстанови равенството между тях, като се прави уточнението, че по принцип съответният договор трябва да продължи да се изпълнява без друго изменение, освен произтичащото от премахването на неравноправните клаузи и ако последното условие е изпълнено. Съгласно чл. 6, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО, съответният договор трябва да продължи да действа без друго изменение, освен произтичащото от премахването на неравноправните клаузи, доколкото съгласно нормите на вътрешното право съществува правна възможност за запазване на договора без неравноправните клаузи, което трябва да се провери, като се приложи обективен подход, в който смисъл са и решения на СЕС по дело C-118/17, т. 40 и 51 C-70/17 и C-179/17, т. 57, по дело C-260/18, т. 39, по дело C-453/10, т. 32/. Както е разяснено и в решение № 168/29.01.2012 г. по т.д. № 2184/2019 г. на II т.о. на ВКС, премахването изцяло на клаузата за определяне на лихвата по кредита,

при изрична и ясна уговорка за възнаграждение, изразено като абсолютна стойност към момента на сключване на договора, би променило възмездния му характер и не съответства на разпоредбите на закона, поради което доводите на кредитополучателя, че не дължи изобщо възнаградителна лихва по процесния договор за кредит са неоснователни.

Кредитът е погасен за 117 месеца (от 20.05.2011 г. – първа погасителна вноска до 13.01.2021 г. - последна погасителна вноска). При тези данни следва да се приеме, че параметрите за целия период на действие на договора са, както следва: 20 000 евро – главница, срок на действие – до 20.11.2028 г. (но реално погасен предсрочно на 13.01.2021 г. за общо 117 месеца), възнаградителна лихва – 8.95% за периода от 20.04.2011 г. до 01.12.2013 г. и 8.25% от 02.12.2013 г. до 13.01.2021 г. и ГПР в размер на 10.31%.

Процесният договор за банков кредит е сключен на 20.04.2011 г., т. е. при действието на Закона за потребителския кредит /ЗПК/, обн. ДВ, бр. 18 от 5 март 2010 г., в сила от 12.05.2010 г. С § 13 от ПЗР към Закона за изменение и допълнение на Закона за потребителския кредит (ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.) е прието, че разпоредбите на този закон не се прилагат за договорите за кредит, сключени преди датата на влизането му в сила, освен по отношение на такси, обезщетения или неустойки по § 9, т. 3 от този закон. Съгласно §9, т.3 от ЗИДЗПК в чл.32 от ЗПК се създава допълнителна ал.8 със следния текст: Кредиторът няма право на обезщетение или неустойка при предсрочно погасяване на договор за кредит по чл. 4, ал. 1, т. 2 и 3, когато кредитът е погасен след изплащане на 12 месечни погасителни вноски от усвояването му. Извън този случай кредиторът има право на справедливо и обективно обосновано обезщетение за евентуалните разходи, които са пряко свързани с предсрочното погасяване на кредита, в размер до 1 на сто от предсрочно погасената сума по кредита.

С оглед правилата на темпоралното и граматическото тълкуване на правните норми и по-точно на §13 от ПЗР към Закона за изменение и допълнение на Закона за потребителския кредит (ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.), въззивният съд приема, че към датата на сключване на договора за кредит – 20.04.2011 г., не е действала забраната на чл.10а, ал.2 от ЗПК в редакцията му от 23.07.2014 г., съгласно която кредиторът не може да изисква заплащане на такси и комисиони за действия, свързани с усвояване и управление на кредита, за която норма не е предвидено действие *ex tunc*. **В този смисъл е неоснователна претенцията на Н. Л. за дадени без основание суми от 490 евро такса за усвояване на кредита и 10 евро такса за разглеждане на документи.** Както се посочи по-горе, клаузата на чл. 4.5 от договор за потребителски кредит от 20.04.2011 г., с която е уговорено заплащането еднократно на комисионна в размер на 2,45% върху сумата по

кредита, не противоречи на чл. 10а, ал. 2 ЗПК /ред. ДВ бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г./, тъй като тя е изключена от приложното поле на § 13 от ПЗРЗИДЗПК.

Както правилно е приел районният съд, недействителна е клаузата на чл. 4.6 от договора, предвиждаща задължение за кредитополучателя да заплаща наказателна лихва в размер на 18,95 %, формирана от сбора на договорения лихвен процент плюс наказателна надбавка от десет пункта. Тя противоречи чл. 33, ал. 2 ЗПК, съгласно който при просрочие на задълженията лихвата за забава не може да надвишава размера на законната лихва, определяна от Министерски съвет. Размерът на законната лихва към датата на сключване на договора е определен с ПМС 72 от 8.04.1994 г. за определяне на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута, която за задължения в конвертируема валута е равна на тримесечният ЛИБОР плюс 10 пункта според публикуваните данни за стойността на индекса в апис финанс и е възлизала на 11,30 % (1,3 %-тримесечния либор за евро + 10 пункта).

При тези данни следва да се приеме, че уговорената наказателна лихва в размер на 18,95 % значително надвишава размера на законната лихва, определяна от Министерски съвет, поради което договорната клауза, с която е определена, е нищожна поради противоречие с чл. 33, ал. 2 ЗПК. Тази разпоредба е императивна и всяка уговорка в отклонение от нея не поражда правни последици. В случая е неприложима разпоредбата на чл. 26, ал. 4 ЗЗД, съобразно даденото от СЕС тълкуване на разпоредбите на Директива 93/13/ЕИО на съвета от 5 април 1993 г. относно неравноправните клаузи в потребителските договори, Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 г. относно правата на потребителите и за изменение на предходната директива, Директива 2009/22/ЕО на ЕП и на Съвета от 23.04.2009 г., относно исковете за преустановяване на нарушения с цел защита на интересите на потребителите. Практиката на СЕС по преюдициални запитвания относно тълкуването на член 6, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 05.04.1993 г. и член 2 от Директива 2009/22/ЕО на ЕП и на Съвета от 23.04.2009 г. е последователна, че не се допуска правна уредба на държава-членка, която дава възможност на националния съд, когато констатира нищожността на неравноправна клауза в договор между продавач или доставчик и потребител, да допълни договора, като измени съдържанието на тази клауза, както и че **националните съдилища са длъжни само да не прилагат неравноправните договорни клаузи**, така че те да нямат задължителна сила за потребителя, **но не са овластени да изменят съдържанието им**. Договорът трябва по принцип да продължи да действа без друго изменение освен произтичащото от

премахването на неравноправните клаузи, доколкото съгласно нормите на вътрешното право съществува правна възможност така да се запази договорът. Решенията на Съда на Европейските общности /СЕС/ с предмет тълкуването на разпоредба от правото на Европейския съюз или тълкуването и валидността на акт на органите на Европейския съюз е задължително за всички съдилища в страната.

Нищожни по изложението по-горе съображения са и клаузите на чл. 10 от Анекс № 1 от 10.09.2012 г. и Анекс № 2 от 02.12.2013 г., с които е определен размерът на лихва за забава, включващ сбора от договорната главница и надбавка от 10 пункта, като противоречащи на чл. 33, ал. 3 ЗПК. При подписване на анексите, в сила е Постановление № 100 от 29.05.2012 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута на МС, съгласно т. 2 от което годишният размер на законната лихва за просрочени задължения в евро се определя от лихвеният процент, прилаган от Европейската централна банка по основните операции по рефинансиране, в сила от 1 януари, съответно от 1 юли, на текущата година плюс 10 процента. Към 10.09.2012 г. основната лихвена ставка на ЕЦБ по основни операции по рефинансиране в проценти е 0,75 %, а към 02.12.2013 г. - 0.25% по справка от апис финанси, т.е. размерът на лихвата за забава по анексите е 10,75% и 10,25%, което е под уговорените 18,95% и 15,20%. В останалата част анексите са действителни.

В тази връзка е неоснователно твърдението, изложено от жалбоподателя-ответник във въззавната жалба, че съдът е длъжен да замести с изчисления от него размер на наказателна лихва. Съдът е длъжен само да прилага императивни правни норми на закона, но не може да замести волята на страните в съществуващи между тях договорни отношения. Следва да се подчертае, че нормата на чл.33, ал.2 от ЗПК определя само максимално допустимия размер на лихвата за забава, но нейният конкретен размер е предмет на договаряне между страните по договора, по който съдът определено не е страна. Именно поради това при констатираната нищожност на клаузата на чл.4.6 от договора за потребителски кредит, тя не следва да се прилага.

Неоснователни са доводите на ищеца за нищожност на договора, тъй като при сключването му не му е предоставена необходимата преддоговорна информация във формата на стандартен европейски формуляр. Неспазването на изискването за предоставяне на стандартен европейски формуляр не е предвидено сред основанията за недействителност на договора, съгласно чл. 22 ЗПК. Освен това в договора по ясен и разбираем начин са посочени елементите от необходимото му съдържание - общ размер на кредита и условията за усвояването му; размер на лихвения процент, годишния процент

на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, условията за издължаване на кредита от потребителя, размер, брой, периодичност и датите на плащане на погасителните вноски, информация за правото на потребителя за отказ от договора, правото му да погаси частично или изцяло кредита, размера на обезщетението за забава, което дължи при неизпълнение на задължението или при неизпълнението му в срок. С това изискванията на закона са изпълнени.

Неоснователен е доводът на кредитополучателя за нищожност на договора, поради неспазване на чл. 11, ал.1, т. 10 ЗПК при определяне на ГПР. Същият е определен по ясен и разбираем за потребителя начин в чл. 4 чрез посочване на неговия размер и начин на формирането му с включени размер на договорната лихва и другите разходи по кредита, с което изискванията на чл. 19 ЗПК са изпълнени. От заключението на вещото лице по основната експертиза се установява, че в ГПР са включени договорната лихва от 8,95% годишно, 10 евро еднократна такса за обработка на документи, 2,45% еднократна такса за усвояване на кредита и 1 евро месечна такса за разкриване на сметка, като при тези компонентни размерът му е 10,20%, което в рамките на посочената в договора сума от 10,31 %. Както правилно е посочил в мотивите на своето решение районният съд, месечната такса за обслужване на сметка в размер на 1 евро /която е включена в ГПР/, както и разходът за откриване на сметка съгласно чл. 5.3 от договора са задължителни, поради което следва да бъдат включени ГПР и с тях размерът на ГПР, според вещото лице, трябва да е 10,37% и не съответства на посочения в договора 10,31%, но тъй като размерът на договорения ГПР е по-нисък от действителния, следва да се приеме, че не се касае за недействителност на клаузата за определяне на ГПР поради прилагане на заблуждаваща търговска практика. Имайки предвид незначителната разлика, която се получава между посочения в договора размер на ГПР и действителния такъв, както и че до погасяване на задължението ГПР е намалявал, с което пропорционално е намалявал и на ГПР, потребителят не е бил подведен за действителния му размер за срока на договора. В размера на ГПР са включени всички разходи по отпускане и управление на кредита на годишна база, вкл. договорната лихва, 10 евро еднократна такса за обработка на документи, 2,45% еднократна такса за усвояване на кредита и 1 евро месечна такса за разкриване на сметка.

За да бъдат уважени предявените искове с правно основание чл. 55, ал. 1 ЗЗД, ищецът следва да докаже твърдението си, че платените от него суми по процесния договор за кредит надвишават размера на дължимите суми, определени при съобразяване само на действителните клаузи от договора с

оглед формираното с настоящото решение становище за нищожност на част от клаузите в договора за потребителски кредит и на допълнителните споразумения към него. От направения по-горе анализ и конкретизиране на параметрите на договора за потребителски кредит с оглед приложимите между страните действителни договорни клаузи и предвид извършеното изчисление от приетите по делото икономически експертизи, въззивният съд приема, че решението на районния съд следва да бъде отменено в частта, с която е осъдил банката да заплати на ищеца като недължимо платени сумата от 490 евро, представляваща такса за усвояване на кредит и сумата от 10,00 евро, представляваща такса за разглеждане на документи по изложените по-горе в мотивите на настоящото решение съображения. В останалата си част решението е правилно и следва да бъде потвърдено. Въззивният съд базира своето заключение на експертизите, приети пред районния съд и прави своите изчисления на база на тези експертни заключения. Експертизата, приета във въззивната инстанция, имаше за цел да даде приблизителен размер на дължимата сума, като бъдат изключени неравноправните договорни клаузи. Съдебният акт обаче не може да бъде мотивиран с това заключение, защото то не включва двата гратисни периода, ползвани от ищеца при реструктуриране на кредита.

Неоснователно е възражението на жалбоподателя-ответник, че предявените от ищеца искове са погасени по давност. Исковете с правно основание чл.55 от ЗЗД могат да бъдат предявени от ищеца едва след пълното погасяване на задължението по договора за кредит, а това е станало окончателно на 13.01.2021 г. Считано от тогава е започната да тече общата 5-годишна давност за претендиране на недължимо платените по кредита куми, която не е изтекла към датата на предявяването на исковите претенции. Възражението за погасяване по давност на платените без основание наказателни лихви е основателно за периода 20.04.2011 г.20.02.2016 г. За този период са платени наказателни лихви на стойност 70,48 евро. Ето защо претенцията следва да се уважи за сумата 269,77 евро, като за разликата над нея до претендирания размер от 340,25 евро да се отхвърли като погасена по давност.

Доколкото насрещния евентуален иск на ответника за осъждане на ищеца да заплати сумата от 4 088,91 евро, представляваща разликата между дължимата сума по Договор за потребителски кредит от 20.04.2011 г. при договорена лихва 8,95 % и реално заплатената вследствие намаленията на СБР по време на договора, е предявен под условие, че анексите към основния договор бъдат приети за нищожни, съдът счита, че не следва да се произнася, тъй като условието не се е сбъднало – анексите не са нищожни, а са нищожни само някои клаузи в тях.

С оглед изхода на спора пред настоящата инстанция следва да бъдат преизчислени дължимите разноски за двете инстанции, както следва:

По иска с правно основание чл.55, ал.1 ЗЗД:

С оглед частичното уважаване въззивната жалба на „ОББ“ АД, следва да му се присъдят разноски за юрисконсултско възнаграждение за въззивната инстанция, а определеното такова в първата инстанция да бъде завишено.

Тъй като в производството жалбоподателят е представляван от юрисконсулт, приложима е разпоредбата на чл.78, ал.8 ГПК, съгласно която размерът на присъденото възнаграждение не може да надхвърля максималния размер за съответния вид дело, определен по реда на чл.37 от Закона за правната помощ, който от своя страна препраща към Наредба за заплащането на правната помощ /НЗПП/.

Съгласно чл.25, ал.1 НЗПП за защита по дела с определен материален интерес възнаграждението е от 100 до 300 лева. Ответната страна е направила възражение за прекомерност, поради което претендираното юрисконсултско възнаграждение от жалбоподателя „ОББ“ АД, предвид фактическата и правна сложност на делото, следва да се определи в размер на сумата от 400лв. общо за двете инстанции /или 200 лв. за първата инстанция и 200лв. за въззивната инстанция/.

В полза на жалбоподателя Л. се дължат разноски за процесуално представителство по делото - адвокатско възнаграждение по чл.38 от ЗА. Дължимото възнаграждение, изчислено съобразно чл.38, ал.2 ЗА във вр. с чл.7, ал.2, т.2 от Наредба №1/2004г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения /действаща редакция към 09.09.2022г., когато е изготвен отговора на въззивната жалба/ и това възнаграждение възлиза на сумата от 653,48 лв. общо за двете инстанции /326,74 лв. – за първата инстанция и 326,74лв. – за въззивната инстанция, във връзка с депозирания отговор по въззивната жалба от „ОББ“ АД.

При процесуално представителство по реда на чл.38 от ЗА страната не заплаща предварително адвокатското възнаграждение за предоставената правна помощ, респ. доказателства за заплащането му не са необходими, поради което неоснователно се явява направеното в този смисъл възражение от ответната страна.

Съобразно уважената част от иска на ищеца се дължат разноски /за държавна такса и експертизи/ за първата инстанция в размер на 107,44лв.

Разноските за допуснатата служебно от съда съдебно-икономическа експертиза пред настоящата инстанция, касаеща и двете страни по спора, съдът намира, че следва да останат в тяхна тежест, така както са направени.

По разноските относно насрещния евентуален иск:

С определение №915/29.12.2022г. районният съд е оставил без уважение искането с правно основание чл.248 ГПК, инкорпорирано във въззивната жалба на „ОББ“ АД за изменение на решение №155/16.06.2022г. по гр.д. №362/2022г. на РС – В. в частта за разноските, присъдени в полза на ищеца във връзка с осъществената от него защита по насрещния евентуален иск. Частна жалба срещу определение №915/29.12.2022г. не е депозирана, поради което и настоящата инстанция не се произнася по тяхната дължимост.

Като взе предвид гореизложеното, Пазарджишкият окръжен съд

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение № 155/16.06.2022 г., постановено по гр.д. № 20215210100362 по описа за 2021 година на В. районен съд, **в частта**, с която е осъдил Райфайзенбанк България ЕАД, ЕИК: 831558413, със седалище и адрес на управление гр. С., бул. „Н.В.“ № 55, да заплати на Н. Л. Л., ЕГН: *****, с адрес гр. П., ж.к. „Т.“, бл. 286, вх. „Б“, ет. 1, ап. 2, сумата от 490 евро /четиристотин и деветдесет евро/ - такса за усвояване на кредит и 10,00 евро /десет евро/ - такса за разглеждане на документи, дадени без основания по Договор за потребителски кредит от 20.04.2011 г., ведно със законна лихва от 08.03.2021 г., до окончателното плащане, както **и в частта за разноските**, вместо което **ПОСТАНОВЯВА:**

ОТХВЪРЛЯ обективно съединените искове на Н. Л. Л., ЕГН: *****, с адрес гр. П., ж.к. „Т.“, бл. 286, вх. „Б“, ет. 1, ап. 2, против Райфайзенбанк България ЕАД, ЕИК: 831558413, със седалище и адрес на управление гр. С., бул. „Н.В.“ № 55, да заплати на Н. Л. Л., ЕГН: *****, с адрес гр. П., ж.к. „Т.“, бл. 286, вх. „Б“, ет. 1, ап. 2, **с правоприменник „Обединена Българска Банка“ АД, ЕИК 000694959**, със седалище и адрес на управление гр.С. 1463, район Т., бул. В. № 89 Б, представлявано от С.Г. – Изпълнителен директор и Д.С. – Изпълнителен директор, **за заплащане на сумата от 490 евро /четиристотин и деветдесет евро/ - такса за усвояване на кредит и 10,00 евро /десет евро/ - такса за разглеждане на документи, дадени без основания по Договор за потребителски кредит от 20.04.2011 г., ведно със законна лихва от 08.03.2021 г., до окончателното плащане на сумите.**

ОСЪЖДА „ОББ“ АД, ЕИК 000694959, със седалище и адрес на управление гр.С. 1463, район Т., бул. В. №89 Б, представлявано от С.Г. – Изпълнителен директор и Д.С. – Изпълнителен директор **ДА ЗАПЛАТИ** на младши адвокат Б. В. Б. от АК В., ЕГН *****, л.н.№4600002437, адрес гр.В., ж.к.„К.Б.“, бл.22, вх.В, ет.5, ап.59, сумата от **653,48 лв. /шестстотин петдесет и три лева и четиридесет и осем стотинки/**, представляваща

адвокатско възнаграждение по чл.38, ал.2 от ЗА за две инстанции.

ОСЪЖДА „ОББ“ АД, ЕИК 000694959, със седалище и адрес на управление гр.С. 1463, район Т., бул. В. №89 Б, представлявано от С.Г. – Изпълнителен директор и Д.С. – Изпълнителен директор **ДА ЗАПЛАТИ** Н. Л. Л., ЕГН *****, с адрес гр. П., ж.к. „Т.“, бл.286, вх.Б, ет.1, ап.2, сумата от **107,44 лв.** /сто и седем лева и четиридесет и четири стотинки/, представляваща съдебни разноски за държавна такса и експертизи за първата инстанция, съобразно уважената част от иска по чл.55, ал.1 от ЗЗД.

ОСЪЖДА Н. Л. Л., ЕГН *****, с адрес гр. П., ж.к.„Т.“, бл.286, вх.Б, ет.1, ап.2 **ДА ЗАПЛАТИ** на „ОББ“ АД, ЕИК 000694959, със седалище и адрес на управление гр.С. 1463, район Т., бул. В. №89 Б, представлявано от С.Г. – Изпълнителен директор и Д.С. – Изпълнителен директор сумата от **400 лв.** /четиристотин лева/, представляваща юрисконсултско възнаграждение за две инстанции.

ПОТВЪРЖДАВА решение № 155/16.06.2022 г., постановено по гр.д. № 20215210100362 по описа за 2021 година на В. районен съд, в останалите му обжалвани части.

Решението подлежи на касационно обжалване пред ВКС в едномесечен срок от съобщението.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____